

Bakgrunn for vedtak

Rausandaksla kraftverk

Rana kommune i Nordland fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Småkraft AS
Referanse	201106363-25
Dato	
Notatnummer	KSK-notat 29/2015
Ansvarlig	Øystein Grundt
Saksbehandler	Helen Nathalie Liebig-Larsen

Godkjenningstekst settes automatisk inn ved ekspedering

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

NVE har foretatt en samlet behandling av seks søknader om bygging av småkraftverk i Rana kommune. Under behandlingen av de seks søknadene i Rana har NVE vurdert hver enkelt sak for seg, og sumvirkningene av eksisterende og nye utbygginger der hvor NVE har funnet det relevant.

Småkraft AS søker om konsesjon til å utnytte et fall på 145 meter i Stillelva/Ravnåga, fra inntaket på kote 355 og ned til kraftstasjonen på kote 215. Vannveien blir totalt 1855 meter, hvorav de første 700 meterne går i tunell og resterende nedre del graves ned. Middelvannføringen er beregnet til ca. 2,2 m³/s og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 5,4 m³/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 5,5 MW og produsere om lag 14,5 GWh i et middels år.

Rana kommune er imot en utbygging av Rausandaksla kraftverk av hensyn til naturverdier og vassdragets verdi for landskap. I tillegg legges det vekt på at prosjektet vil redusere villmarkspregede INON-områder inn mot Saltfjellet/Svartisen nasjonalpark. **Fylkesmannen i Nordland** fremmer innsigelse mot Rausandaksla kraftverk grunnet elvas verdi for naturmangfold og landskap, samt områdets betydning for reindrift. **Nordland fylkeskommune** er negative til en utbygging av hensyn til reindrift, viktige naturtyper og INON. **Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt** er sterkt imot en utbygging av Rausandaksla kraftverk, og trekker frem denne saken som den mest konfliktfylte blant sakene i Ranapakken. Før de kan uttale seg ytterligere, ønsker de en reindriftsutredning som vurderer sumvirkningene av tidligere og planlagte inngrep i distriktet. **FNF Nordland** er imot en utbygging som omsøkt fordi den vil berøre et stort INON-areal og medføre negative konsekvenser for flora og fauna. De er også skeptiske til vannkraftverk så tett opp til Svartisen/Saltfjellet nasjonalpark. **Rana jeger og fiskeforening** trekker frem søknad om bygging av Rausandaksla kraftverk som spesielt kontroversiell av sakene i Ranapakken, fordi den omfatter et stort, urørt område med spennende flora og fauna. **Naturvernforbundet i Rana og omegn** er imot alle prosjektene i Ranapakken, hovedsakelig på grunn av samlet belastning på vassdragsnatur i kommunen. Rausandaksla kraftverk beskrives som konfliktfylt fordi det berører et urørt område. **Norsk Grotteforbund** mener at søknad om bygging av Rausandaksla kraftverk bør avslås grunnet fare for ødeleggelse av grotte- og karstforekomster innenfor planområdet.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 14,5 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2012-14) har NVE klarert drøyt 1,8 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

I vedtaket har NVE lagt vekt på at en utbygging av Rausandaksla kraftverk vil kunne medføre negative konsekvenser av vesentlig betydning for biologisk mangfold. NVE mener at en utbygging som omsøkt vil komme i direkte konflikt med naturtypene fossesprøytsone og naturbeitemark, begge

av regional verdi. Kraftverket er planlagt i et område av stor verdi for helårsdistriktet Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. NVE merker seg at en utbygging som omsøkt vil medføre inngrep og økt aktivitet i et område som i dag oppfattes som urørt og hvor reinen finner beitero. En utbygging vil medføre sterkt redusert vannføring over en lang strekning som delvis ligger i åpent terreng. NVE mener at omsøkt elvestrekning med stryk og to fossefall (Forsliforsen og Janesforsen) har en viktig rolle i det relativt åpne landskapet på utbyggingsstrekningen, og at redusert vannføring vil redusere opplevelsesverdien av elven, spesielt den estetiske verdien av fossene.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er mindre enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 ikke er oppfylt. NVE avslår derfor søknaden fra Småkraft AS om tillatelse til bygging av Rausandaksla kraftverk.

Innhold

Sammendrag	1
Ranapakken	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	7
NVEs vurdering	13
NVEs konklusjon	32

Ranapakken

NVE har foretatt en samlet behandling av åtte søknader om bygging av småkraftverk i Rana kommune. De respektive bakgrunn for vedtak-notatene for de åtte søknadene er angitt i tabellen under. Søknadene er i disse dokumentene referert til under fellesnavnet Ranapakken.

Kraftverk	Søker	Notat	Effekt (MW)	Produksjon (GWh)
Rausandaksla kraftverk	Småkraft AS	KSK-notat nr: 29/2015	5,5	14,5
Bordvedåga kraftverk	Bordvedåga Kraft AS	KSK-notat nr: 30/2015	5,49	15,5
Røvassåga kraftverk	NGK Utbygging AS	KSK-notat nr: 31/2015	4,95	14
Blakkåga kraftverk	HelgelandsKraft AS	KSK-notat nr: 32/2015	9,9	28
Nedre Leiråga kraftverk	MiljøKraft Nordland AS	KSK-notat nr: 33/2015	3	8,6
Leirdalselva kraftverk	MiljøKraft Nordland AS	KSK-notat nr: 34/2015	3	8,6
Farmannåga kraftverk*	Småkraft AS	KSK-notat nr: 17/2015	3	7,6
Heinbergåga kraftverk*	Statskog SF	KSK-notat nr: 86/2014	4,4	9,5

*Sakene er ferdig behandlet av NVE

NVE har tidligere fattet vedtak i to av sakene i Ranapakken. NVE gav den 4.12.2014 avslag på søknad om bygging av Heinbergåga kraftverk grunnet et høyt konfliktnivå, jf. KSK-notat nr.86/2014. NVE ga konsesjon til Farmannåga kraftverk den 30.1.2015, jf. KSK-notat nr. 17/2015. Vedtaket om konsesjon til Farmannåga kraftverk er påklaget og oversendt Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse. Beliggenheten til kraftverkene og ulike konfliktema i forhold til de resterende sakene i Rana kommune tilsa at disse sakene kunne avgjøres på et tidligere tidspunkt enn de resterende omsøkte kraftverkene i Ranapakken.

Samtidig som vi har fattet vedtak i de resterende seks sakene i Ranapakken, har NVE også fattet vedtak i ytterligere to småkraftsaker i Rana kommune. Dette gjelder Gubbeltåga og Sølvbekken kraftverk. For NVEs vurdering av disse to sakene viser vi til KSK-notat nr. 77/2015.

I Rana kommune har NVE også avslått søknaden om konsesjon til Messingåga kraftverk den 25.02.2015. Vi viser til KSK-notat nr. 19/2015. Behandlingen av denne søknaden ble påbegynt før Ranapakken. Beliggenhet og konfliktnivå medførte at den ikke ble inkludert i denne pakkebehandlingen.

NVE har valgt å behandle sakene i Ranapakken samtidig for å kunne gjøre en mer grundig vurdering av samlet belastning av de konsesjonssøkte tiltakene, og samtidig gi en mer helhetlig oversikt over fordeler og ulemper for allmenne interesser. Samlet høringsutsendelse av sakene gjør det også lettere for høringsparter å vurdere sakene opp mot hverandre, og gi mer grundige innspill på samlet belastning.

NVE har mottatt to innsigelser til saker i Ranapakken. Fylkesmannen i Nordland fremmet innsigelse mot Rausandaksla kraftverk av hensyn til naturtypen fossesprøytsone, landskap og reindrift. Det ble holdt innsigelsesmøte med Fylkesmannen 5.11.2014. Fylkesmannen valgte å opprettholde sin innsigelse i saken. Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) fremmet innsigelse mot Bordvedåga kraftverk av hensyn til en berylliumforekomst som av EU er karakterisert som kritisk viktig. Det ble holdt innsigelsesmøte 2.2.2015. DMF valgte å opprettholde sin innsigelse.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene ved 4 av de omsøkte kraftverkene i Ranapakken er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser, slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. Dette gjelder Bordvedåga, Blakkåga, Røvassåga og Nedre Leiråga kraftverk. NVE mener ulempene ved bygging av Rausandaksla og Leirdalselva kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt for disse kraftverkene.

Samlet vil NVEs positive vedtak gi inntil 66 GWh i ny fornybar energiproduksjon. Vi mener dette vil gi et bidrag til å oppfylle kravet i den felles sertifikatordningen inngått med Sverige. Disse prosjektene vil etter vårt syn ikke ha vesentlige negative virkninger for allmenne interesser.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Småkraft AS, datert 31.1.2014:

«Småkraft AS ønsker å utnytte vannfallet i Ravnåga/Stillelva i Rana kommune i Nordland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

- 1. Etter vannressursloven, jf. § 8 om tillatelse til:*
  - Bygging av Rausandaksla kraftverk i samsvar med fremlagte planer*
- 2. Etter energiloven om tillatelse til:*
  - Bygging og drift av Rausandaksla kraftverk med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.»*

Rausandaksla kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	31,36
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	68,2
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	69
Middelvannføring	l/s	2163
Alminnelig lavvannføring	l/s	130
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	207
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	78
Restvannføring	l/s	309

KRAFTVERK

Inntak	moh.	355
Avløp	moh.	215
Lengde på berørt elvestrekning	m	2000
Brutto fallhøyde	m	145
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,30
Slukeevne, maks	l/s	5410
Minste driftsvannføring	l/s	108
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	207
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	78
Tilløpsrør, diameter	mm	1200
Tunnel, tverrsnitt	m ²	16-20
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	1850/700
Installert effekt, maks	MW	5,5
Brukstid	timer	2635

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	3,93
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	10,56
Produksjon, årlig middel	GWh	14,49

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	63,4
Utbyggingspris	kr/kWh	4,37

Rausandaksla kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	6,0
Spenning	kV	6,6/22

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	6,6
Omsetning	kV/kV	6,6/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	500
Nominell spenning	kV	22
		Jordkabel

Om søker

Småkraft AS er et produksjonsselskap etablert i 2002 for å finansiere, bygge ut og drive små kraftverk inntil 10 MW sammen med grunneiere. Tiltakshaver har inngått avtale med samtlige grunn- og fallrettseiere om utvikling og utbygging av Rausandaksla kraftverk.

Beskrivelse av området

Utbyggingsstrekningen ligger i Ravnåga/Stillelva i Ranelvvassdraget i Rana kommune i Nordland. Ranelvvassdraget munner ut i Ranfjorden ved Mo i Rana. Ravnåga/Stillelva får tilsig fra området

rundt Svartisen, og munner ut i Langvatnet. Langvatnet er regulert og utnyttet i Langvatnet kraftverk. Åtte km nord for prosjektområdet ligger Saltfjellet/Svartisen nasjonalpark. Nabovassdraget i vest, Glomdalselva, er vernet i verneplan for vassdrag. Oppstrøms planlagt inntak ligger Mangholmvatnet. Burfjellet (1082 moh) og Raudsandtinden (999 moh) ligger hhv vest og øst for elven.

Oppstrøms omsøkt elvestrekning renner elva gjennom landskapet i meandersvinger. Berørt elvestrekning er sørvendt og soleksponert, og elva består av stryk og mindre fosser samt enkelte rolige partier. Elvesubstratet varierer mellom blankskurte bergflater i øvre del og blokk og stein i nedre deler av omsøkt strekning. Elven renner gjennom liewe av bjørkeskog med noe hogstvirksomhet.

Ved planlagt kraftstasjonsområde kommer det ned en vei fra gården Rausandaksla som krysser elven. Nordover fra Rausandaksla går det en sti langs elva opp til planlagt inntak. Sau beiter i området. Om lag 2 km nedstrøms omsøkt tiltak ligger Ravnåga kraftverk.

Teknisk plan

Inntak

Inntaket skal etter planene plasseres i elva på kote 355. Det er planlagt en 15 m lang og 1,5 m høy betongterskel i elva. Søker ønsker å senke elvebunnen ved sprenging for å få nødvendig volum bak terskelen. Inntakskulpen vil ha et volum på 100-1500 m³ og demme ned et areal på ca. 1300 m².

Vannvei

Fra inntaket ledes vannet ned til kraftstasjonen gjennom en totalt 1850 m lang vannvei. De første 50 m legges vannveien i nedgravd rør. Deretter vil vannveien gå gjennom en ca. 700 m lang tunell med tverrsnitt 16-20 m². De siste ca. 1100 m legges i nedgravde rør. Søker oppgir at det påberegnes sprenging i store deler av traseen, og at det må fjernes noe bjørkeskog.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen med grunnflate 90 m² er planlagt ved elven på kote 215. Det er planlagt en om lag 10 m lang avløpskanal fra kraftstasjonen og ned til elva. Det skal installeres en peltoneturbin med installert effekt på 5,5 MW.

Nettilknytning

Kraftverket skal knyttes til eksisterende 22 kV nett med en om lag 500 m lang 22 kV jordkabel. Søker vil selv stå for bygging og drift av koblingsanlegg og ny høgspenningslinje frem til eksisterende nett. Det vil bli inngått avtale med Helgelands Kraft om tilkobling av anlegget til eksisterende 22 kV linje.

Veier

Eksisterende skogsvei fra gårdsbruket Rausandaksla og videre forbi planlagt kraftstasjonsplassering, skal oppgraderes. I tillegg er det planlagt å bygge en 50 m lang og 3 m bred adkomstvei fra eksisterende vei og frem til kraftstasjonen. Det vil bli bygget midlertidig anleggsvei i forbindelse med anleggsarbeidet.

Massetak og deponi

Det vil være behov for permanent massedeponi for tunnelmasser. Søker ønsker å legge massene i en kløft ned mot elva mellom kote 250 og 300, samt i forsenkninger på østsiden av rørgatetraseen. Permanent arealbehov beregnes til 5 dekar.

Arealbruk

Tiltaket er beregnet til å ha et totalt arealbehov på om lag 32 dekar i anleggsfasen og 6 dekar i driftsfasen.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

I kommunens arealplan er området i hovedsak disponert til landbruk, natur- og friluftsområde (LNF). Området rundt kraftstasjonen og sørover er satt av til byggeområde (fritidsbebyggelse).

Inngrepsfrie områder (INON)

Ifølge brev til NVE fra Olje- og energidepartementet av 11.5.2015 skal begrepet '*inngrepsfrie naturområder*' (INON) utvikles som verktøy i arealpolitikken. NVE vil nå forholde seg til kriteriet '*store sammenhengende naturområder med urørt preg*' i vurderingen av konsesjonsspørsmålet.

Fylkes- og kommunale planer for småkraftverk

Nordland fylkeskommune har utarbeidet *Regional plan om små vannkraftverk i Nordland*. Omsøkt tiltak kommer i konflikt med temaet reindrift.

Rana kommune har utarbeidet *Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune*. Rausandaksla kraftverk ligger innenfor *Delfelt 9 Ramnåga og Stillelva*, som er gitt stor/middels verdi og stort konfliktnivå. Det er temaene Landskap (stor/middels verdi), Naturmiljø (stor verdi) og Reindrift (stor verdi) som trekker verdien av området opp.

Nasjonale laksevassdrag

Ravnåga tilhører Ranavassdraget som er et nasjonalt laksevassdrag. Omsøkt elvestrekning ligger imidlertid ovenfor lakseførende strekning, og vil ikke berøre forholdene for laks.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 9.9.2014 sammen med representanter for søkeren, Rana kommune, Fylkesmannen, Naturvernforbundet, FNF og Norges grotteforbund. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Rana kommune vedtok i Utvalget for miljø, plan og ressurs 25.6.2014 at de ikke kan anbefale en utbygging av Rausandaksla kraftverk, hovedsakelig grunnet hensyn til naturverdier (spesielt fossesprøytoner) og vassdragets verdi for landskap. I tillegg legges det vekt på at prosjektet vil redusere villmarkspregede INON-områder inn mot Saltfjellet/Svartisen nasjonalpark. Dersom det likevel gis konsesjon, ber Rana kommune om at konsesjonsvilkårene er i tråd med naturmangfoldloven §§ 8-12. De ber også om at detaljplanleggingen må skje i nær dialog med reindriftsnæringen, at elva får tilstrekkelig minstevannføring hele året og at minstevannføringen

tilpasses vassdraget. Generelt ber de NVE om å vurdere samlet belastning for Glomådeltaet som har status som Ramsar-område.

Fylkesmannen i Nordland fremmer i brev av 22.5.2014 innsigelse mot Rausandaksla kraftverk grunnet elvas verdi for naturmangfold og landskap, samt områdets betydning for reindrift. De påpeker at det er registrert verdifulle naturtyper innenfor influensområdet; en fossesprøytzone (B) og en naturbeitemark (B). De legger vekt på at det er avdekket knapt 30 fossesprøytsoner i Nordland, hvorav ti i Rana kommune. Videre mener de at en realisering av omsøkte prosjekt vil kunne gi store konsekvenser for utbredelsen og tilstanden til naturtypen på kommune- og fylkesnivå. Fylkesmannen viser til at delområdet er gitt middels-stor verdi for temaet landskap i Rana kommunes miljøfaglige vurdering for småkraftverk, og gir uttrykk for at tiltakets konsekvens for landskap er noe undervurdert i søknaden. De uttaler at området har et urørt preg, og legger blant annet vekt på at elven vil få sterkt redusert vannføring over en lang strekning som delvis ligger i åpent terreng. De påpeker også at en realisering av prosjektet vil medføre tap av 4,2 km² villmarkspreget område. Fylkesmannen påpeker at det innenfor Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt er gitt mange konsesjoner som ennå ikke er utbygd, og at de samlede konsekvensene derfor er svært uoversiktlige. Om man skulle få en situasjon med samtidige anleggsperioder for flere av disse anleggene, vil det kunne få kritiske konsekvenser for reindriften.

Nordland fylkeskommune uttaler i brev av 16.6.2014 at de er imot bygging av Rausandaksla kraftverk slik det er omsøkt. De vurderer at kraftverket vil ha liten til middels samfunnsnytte. Videre uttaler de at kraftverket vil medføre negative konsekvenser for viktige naturtyper og at tiltaket som helhet vil ligge i en lokalitet med naturbeitemark. Tiltaket vil medføre reduksjoner i INON-områder, og inntaksdammen er planlagt i et landskapsområde med svært få inngrep. Fylkeskommunen uttaler at tiltaket ligger i et område hvor graden av urørthet og beitero er av stor verdi for reindriften. Dersom det likevel gis konsesjon til Rausandaksla kraftverk, forutsetter de at tiltaket tilpasses slik at naturtyper, reindrift og landskap i minst mulig grad påvirkes negativt. Dette kan for eksempel gjøres ved at vedtaket flyttes nedstrøms. For å ivareta arter i fossesprøytsonene bør det i perioder slippes større minstevannføring.

Fylkeskommunen vurderer det slik at det planlagte tiltaket ikke kommer i konflikt med kulturminner. Potensialet for nye, hittil ukjente kulturminner syntes å være lavt, men fylkeskommunen viser til tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt dersom det under eventuelt arbeid i terrenget skulle oppdages fornminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd.

Sametinget uttaler i brev datert 15.5.2014 at de på et tidligere tidspunkt har registrert automatisk freda kulturminner i tilknytning til planområdet. Disse er registrert i Askeladden.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) uttaler i brev av 20.5.2014 at mineralressurser ikke er vurdert eller omtalt i konsesjonssøknaden, og at disse sjelden eller aldri vies oppmerksomhet i konsesjonssøknader. DMF ber om at geologiske ressurser blir utredningstema også ved småkraftprosjekter.

Statens vegvesen region nord uttaler følgende i brev datert 26.5.2014:

«Våre interesser i sakene knytter seg til forhold som berører riks- eller fylkesveger. Med dette som utgangspunkt ønsker vi på generelt grunnlag å gjøre oppmerksom på at følgende forhold må avklares i den videre prosessen:

Avkjørselsforhold, nye avkjørsler eller endret bruk av eksisterende avkjørsler, må avklares i reguleringsplan eller omsøkes egen søknad dersom det blir aktuelt med endret eller ny adkomst.

Byggegrenser langs riks- eller fylkesvegnettet må avklares i reguleringsplan eller det må søkes om dispensasjon fra veglovens byggegrense langs offentlig veg i egen søknad dersom det skal oppføres permanente installasjoner nærmere enn 50 m fra vegens midtlinje.

Kryssing og graving langs våre veger kan kun tillates etter søknad. Dette gjelder også for nærføring.»

Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt v/advokat Geir Haugen uttaler i brev datert 28.5.2014 at de er sterkt imot en utbygging av Rausandaksla kraftverk. Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt er et helårsdistrikt, noe som tilsier at skadevirkningene vil kunne bli særlig omfattende. De ønsker ikke å redegjøre videre for virkningene av de planlagte kraftverkene i Ranapakken når skadevirkningene ikke er kjente, og krever en reindriftsutredning for å fremskaffe tilstrekkelig informasjon til å vurdere om folkerettens urfolksvern kommer til anvendelse. Dette innebærer blant annet at sumvirkningene av tidligere og planlagte inngrep må kartlegges. De uttaler at det nå foreligger planer om bygging av 20 småkraftverk i distriktet og mener at vedtak i disse sakene, uten at det foreligger en reindriftsvurdering, kan være ugyldige.

FNF Nordland uttaler i brev av 30.5.2014 at de er skeptiske til kraftverkbygging så tett opp til Svartisen/Saltfjellet nasjonalpark og henstiller til at det ikke gis konsesjon til Rausandaksla kraftverk. De påpeker at en utbygging vil legge beslag på et stort INON-areal, og at det allerede er et kraftverk under bygging i elva. FNF mener at det er tatt for lite hensyn til flora og fauna i området, at fugl (blant annet hekkende fossefall og kongeørn) vil bli forstyrret i anleggsfasen og at viktige sopp- og plantearter vil bli negativt påvirket av anleggsarbeidet. De uttrykker bekymring for at myrområdene innenfor prosjektområdet vil tørke inn og for at omsøkt minstevannføring vil være for lav til å kunne opprettholde fossesprøytoner og fuktighetskrevenne flora. De er ikke enige i verdisettingen på naturbeitemarka i planområdet, som de mener fortsatt har A-verdi. De mener også at de tekniske inngrepene vil forringe naturopplevelsen for de som benytter turstiene i området. På grunnlag av manglende dokumentasjon og oversikt over negative konsekvenser på natur, landskap og friluftsliv av tidligere kraftutbygginger og andre naturinngrep, ber de NVE om i større grad å legge føre-var-prinsippet til grunn ved konsesjonsbehandling av nye vannkraftverk.

Rana jeger og fiskeforening påpeker i brev av 26.5.2014 at den potensielle samlede virkningen av de omsøkte småkraftprosjektene ved Langvatnets nordvestlige del representerer en skremmende og langsiktig trussel for natur og dyreliv, og derfor er lite ønskelig. De trekker frem søknad om bygging av Rausandaksla kraftverk som spesielt kontroversiell fordi den omfatter et stort, urørt område med spennende flora og fauna. De påpeker at Rana er en av de sterkest utbygde kraftkommunene i landet, og etterspør en vurdering av den samlede virkningen av tidligere og nye kraftprosjekter i kommunen.

Naturvernforbundet i Rana og omegn går i brev datert 27.5.2014 imot at konsesjon blir gitt til noen av de omsøkte småkraftverkene i Ranapakken, først og fremst fordi Rana kommune allerede har gitt mye av sin natur til store vannkraftutbygginger for å forsyne samfunnet med energi. Av de omsøkte prosjektene i Ranapakken peker Røvassåga og Blakkåga seg ut som spesielt konfliktfylte, men også Bordvedåga, Rausandaksla og Heinbergåga kraftverk beskrives som konfliktfylte, da naturen i disse områdene er relativt urørt.

Tilleggsopplysninger

Søker har i brev datert 1.9.2014 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

«Rana kommune, kommentarer:

Rana kommune anbefaler ikke utbygging av Rausandaksla kraftverk, og hovedgrunnen er hensynet til naturverdier og vassdragets verdi for landskapet. I tillegg legges det også vekt på at prosjektet vil redusere villmarkspregede INON-områder inn mot Saltfjellet/Svartisen nasjonalpark.

I tilfelle NVE vil gi tiltaket konsesjon, ber Rana kommune om at konsesjonsvilkårene er i tråd med naturmangfoldloven, at det blir søkt om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for bygging i LNF-1 område, og at NVE vurderer følgende:

- *Detaljplanleggingen må skje i nær dialog med reindriftsnæringen*
- *Stillelva må få tilstrekkelig minstevannføring hele året, jfr. Vannressursloven § 10. Minstevannføringen må tilpasses vassdraget og ikke legges på minstekravet på 5-persentilverier uten nærmere vurdering.*
- *Generelt ber vi NVE om å vurdere samlet belastning for Glomådeltaet som har status som Ramsar-område*

Småkraft AS sine kommentarer: Småkraft AS beklager at Rana kommune ikke anbefaler utbygging av Rausandaksla kraftverk. Vi tar stilling til enkeltprosjekter og forholder oss til NVE sine retningslinjer, og det er opp til NVE å vurdere samlet belastning. Vi har utført de utredninger som krevd av oss i forbindelse med utarbeidelse av dokumentasjonen for et kraftverk i Rausandaksla. I den grad NVE mener det er nødvendig å få gjennomført flere utredninger eller at det gis konsesjon på spesielle vilkår vil vi forholde oss til det.

Fylkesmannen i Nordland, kommentarer:

Fylkesmannen i Nordland fremmer innsigelse mot Rausandaksla kraftverk:

Ut fra Stillelvas verdi for naturmangfold, herunder landskap, og områdets betydning for reindrift, fremmer Fylkesmannen innsigelse til søknaden om konsesjon for utbygging av Rausandaksla kraftverk. Innsigelse fremmes med hjemmel i lov av 24.11.00 om vassdrag og grunnvann §24 tredje ledd, jfr. Reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6.

Fylkesmannen har lagt vekt på at det i reinbeitedistriktet er gitt mange konsesjoner som ennå ikke er utbygd, og de samlede konsekvensene er derfor svært uoversiktlige. Om man skulle få en situasjon med samtidige anleggsperioder for flere av disse anleggene, vil det kunne få kritiske konsekvenser for reindriften.

Småkraft AS sine kommentarer: Vi ser det som naturlig at NVE i sine tillatelser gir retningslinjer for håndtering av en sann situasjon.

Rana Jeger- og Fiskeforening, kommentarer:

Rana Jeger- og fiskeforening gir uttrykk for en generell uro over samlet virkning av den nye kraftutbyggingsbølgen som kommer i tillegg til de store naturinngrepene som følge av den store vasskraftutbyggingen i kommunen.

Småkraft AS sine kommentarer: Småkraft AS tar stilling til enkeltprosjekter og forholder oss til NVE sine retningslinjer, og det er opp til NVE å vurdere samlet belastning.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, kommentarer:

FNF Nordland er skeptisk til kraftverkbygging så tett opp til Svartisen/Saltfjellet nasjonalpark, og henstiller til at det ikke gis konsesjon til Rausandaksla kraftverk.

FNF mener at det er tatt for lite hensyn til flora og fauna i området. Det som nevnes spesielt er bortfall av INON, at fugler vil bli forstyrret i anleggsfasen og at viktige sopp- og plantearter vil bli påvirket. De påpeker også at minstevannføringen blir for liten til å opprettholde fossesprøytoner og bli negativt for gyting, i tillegg til at inngrepene i naturen vil forringe naturopplevelsen for de som benytter turstiene i området.

Småkraft AS sine kommentarer: Viser til kommentar på uttalelser fra Rana kommune.

Nordland Fylkeskommune, kommentarer:

Fylkesrådet vil fraråde NVE å gi tillatelse til Rausandaksla kraftverk slik det er omsøkt. Hvis det likevel gis konsesjon, forutsetter fylkesrådet at tiltaket ikke vil medføre negative konsekvenser for rødlistede arter, naturtyper og reindrift. I tillegg må det opprettholdes god dialog med reindriftsnæringen gjennom hele byggeperioden.

Småkraft AS sine kommentarer: Dersom det blir gitt konsesjon, vil vi søke å opprettholde god dialog med reindriftsnæringen, samt etterkomme de krav som stilles av NVE i den sammenheng.

Hestmannen/Strandtindene Reinbeitedistrikt, kommentarer:

Reinbeitedistriktet kommenterer at det foreligger saksbehandlingsfeil på det planlagte tiltak fordi det ikke er foretatt reindriftsutredning. Utbyggingen vil påføre reindriften store problemer, at terskel for inngrep er nådd og at inngrepene vil være folkerettsstridige.

Småkraft AS sine kommentarer: Småkraft AS har gjort de utredninger som NVE krever, men vil gjøre ytterligere utredninger hvis det blir krevd av NVE.

Naturvernforbundet i Rana og omegn, kommentarer:

Naturvernforbundet i Rana og omegn går imot at det gis konsesjon til noen av de omsøkte småkraftverkene, først og fremst fordi Rana kommune allerede har gitt svært mye av sin natur til store vannkraftutbygginger. For Rausandaksla sin del, spesielt at naturen rundt er relativt urørt.

Småkraft AS sine kommentarer: Småkraft AS har gjort de utredninger som NVE krever, men vil gjøre ytterligere utredninger hvis det blir krevd av NVE.

Direktoratet for Mineralforvaltning, kommentarer:

DMF påpeker at mineralressurser ikke er vurdert eller omtalt i konsesjonssøknaden og at disse sjelden eller aldri vies oppmerksomhet, med mangelfull saksutredning som konsekvens.

Småkraft AS sine kommentarer: Småkraft AS har gjort de utredninger som NVE krever, men vil gjøre ytterligere utredninger hvis det blir krevd av NVE.

(...)

Sametinget, kommentarer:

Når det gjelder Rausandaksla, så har vi på et tidligere tidspunkt befart og uttalt oss på denne, og våre registreringer finnes i Riksantikvarens database Askeladden.

Småkraft AS sine kommentarer: Automatisk fredede kulturminner er registrert i Askeladdens database, og ved plassering av vannvei i terrenget har Småkraft tatt hensyn til det. Når endelig konsesjon er gitt vil vi dette bli innmålt og endelig sikkerhetsavstand tatt hensyn til.

Vi mener at fordelene ved en utbygging av Rausandaksla er større enn ulempene. Norge trenger mer fornybar energi! For å realisere en småkraftutbygging, er den avhengig av at de som innehar rettighetene til ressursene griper fatt i muligheten og iverksetter utbygging.

Vi ber derfor NVE vektlegge de positive virkningene prosjektet vil medføre i den videre behandlingsprosessen.»

Norsk Grotteforbund har i etterkant av høringsrunde og befaring kommet med en uttalelse datert 16.9.2014. Fra uttalelsen gjengis følgende:

«Grotter og karst inneholder mange unike geologiske former og er unike databaser for kunnskap om hvordan klima, fauna, flora og isbreer har utviklet seg i Norge (se vedlegg 1). I den første rødlisten for naturtyper har grotter fått status sårbar. At grotter er en rødlistet naturtype bør tillegges stor vekt i behandlingen av søknader som omfatter inngrep i områder hvor det er eller kan være karst. Vi mener videre at grotter bør registreres, beskrives og vurderes på samme måte som rødlistede planter og dyr.

(...)

Rausandaksla: I følge berggrunnsgeologisk kart krysser tunellen minst ett marmorlag, det samme gjelder rørgaten. Det er også minst ett marmorlag i nærheten. Videre er det glimmerskifer som i dette området gjerne kan inneholde marmorlag som ikke er registrert på kartet. Befaringen (9.9.2014) viste at hele området er karstifisert med bekker som forsvinner og oppkommer. Det siste også i selve rørtraseen. Utredningen som er gjort belyser ikke karst og grotter, den påpeker bare at "Enkelte steder er karst synlig på bakken." (side 11). Vi mener at søknaden skal avslås grunnet fare for ødeleggelse av grotte- og karstforekomster.

Alternativet måtte være at tiltakshaver sørger for at det fagkyndige folk undersøker området på barmark og dokumenterer (stedfesting, fotografering, oppmåling, analyse) alle funn før NVE avgjør søknaden. NGFs ønsker rapporten til uttalelse i forkant av NVEs vedtak. For øvrig fremgår det ikke av søknaden hvordan nettilknytningen ønskes utført. Også den kan komme i konflikt med grotter og karst.

(...)

Hvis dere innvilger konsesjon prosjektene til prosjektene Blakkåga, Farmannåga og Rausandaksla mener vi at dere må sette som vilkår at tiltakshaver skal:

- a) Undersøke og utrede området nøye på forhånd med tanke på grotter og iverksette tiltak for å redusere negative konsekvenser som følge av utbyggingen, herunder tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer.*

- b) *Være på vakt ovenfor ev. grotter de måtte trenge inn i forbindelse med utbyggingen. Hvis det oppdages nye grotter i området vil vi be om at grottas verneverdier og kvaliteter kartlegges før utbyggingen fortsetter.»*

FNF har i etterkant av høringsrunde og befaringskommet med en uttalelse datert 23.9.2014. Fra uttalelsen gjengis følgende:

«...

Det er tre kjente forekomster av grotter i området og Nordland er et spesielt område med tanke på forekomst av karstgrotter. En av grottene ble undersøkt under befaringen. Hovedgangen er ca 150 meter lang og den har to utganger og minst to sideganger. I en av sidegangene høres elvebrus lenger nede som indikerer at grotta er aktiv. Vi er bekymret med tanke på eventuell sprenging av den 700 meter lange tunnelen rett i nærheten kan føre til at grottesystemet kan bli skadet av rystelsene i berggrunn. Rett nedenfor lia der grotta som ble befart ligger innhogget for den planlagte tunnelen. Dette er ikke utredet eller vurdert.

(...)

Området ved nedre Forslifossen er et yndet utfartsområde for fotturister og en eventuell utbygging vil forringe mulighetene for friluftsliv og rekreasjon. Ved planlagt kraftstasjon er det ei gangbru over Ravnåga, samt en skogsbilvei med et vadested. I fossen og ved elveleiet rett nedenfor fossen er det unike marmorforekomster. Turbinene i kraftverket vil forårsake støy. Representant for utbygger mente at denne støyen ikke er verre enn at den vil overdøves av lyden av fossen, en vurdering vi er kritiske til.

(...)

I et lite dalføre i området ved kraftverket planlegges det et deponi av stein, grus og slam etter sprengningen av tunnelen. Det renner minst en bekk gjennom dette området. Nede i dalen er det en stor stein med en om lag 5 meter lang hulgang tvers igjennom steinen. Rett ovenfor dalføret er det en stor steinryggsformasjon hvor det er knekt av en bit i enden som har blitt dannet ved skuring og klemming fra isens ferd i sin tid. Vi uttrykker en bekymring med tanke på opphopning av mineraler og andre stoffer fra fjellavfallet som kan være skadelig for naturen og miljøet i store konsentrasjoner. Det kan være fare for avrenning, både indirekte og direkte til våtmarksområdene rundt, og til elva. Dette er sett på steder med gruvedrift. Det er ikke redegjort for farene, ei heller vurdert tiltak for å hindre avrenning, i planene/søknaden.»

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 31,36 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til ca. 2,2 m³/s. Effektiv innsjøprosent er på 2,2 %. Avrenningen varierer fra år til år med dominerende sommerflom. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 207 og 78 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 130 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 5,41 m³/s og minste driftsvannføring 108 l/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 207 l/s i perioden 01.05. til 30.09. og 78 l/s resten av året. Ifølge søknaden vil dette medføre at 74 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Med en maksimal slukeevne tilsvarende ca. 250 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 207 l/s om sommeren og 78 l/s om vinteren, vil dette gi en restvannføring på ca. 309 l/s rett nedstrøms inntaket som et gjennomsnitt over året. Det meste av dette vil komme i flomperioder. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 58 dager i et middels vått år. I 110 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 309 l/s ved kraftstasjonen.

NVE mener at omsøkt slukeevne ivaretar noe av vassdragets naturlige vannføringsdynamikk ved at det er overløp et visst antall dager i året, men at hensynet til en regionalt viktig fossesprøytpåvirket naturtype i denne saken tilsier at det må stilles høyere krav til vannføring på omsøkt elvestrekning. Dette omtales nedenfor.

Produksjon og kostnader

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Årlig produksjon er beregnet til ca. 14,5 GWh, og utbyggingskostnaden er beregnet til 63,4 millioner kroner. Dette vil gi en utbyggingspris på 4,37 kr/kWh.

Naturmangfold

Ifølge biomangfoldrapporten som følger søknaden har prosjektområdet stor verdi for biologisk mangfold. Også i Rana kommunes miljøfaglige vurdering av småkraftverk er delfelt 9 *Ramnåga og Stillelva*, som prosjektområdet befinner seg innenfor, gitt stor verdi for naturmiljø. Blant argumentene for verdivurderingen er fossefall med fosserøymiljø, naturbeitemark på Rausandaksla samt potensiale for rødlistede arter knyttet til kalkrik mark. Alle disse kvalitetene befinner seg innenfor prosjektområdet til Rausandaksla kraftverk.

Naturtyper

En eventuell utbygging av Rausandaksla kraftverk vil berøre en fossesprøytzone og en naturbeitemark, begge viktige naturtyper av regional verdi (B). Den vil også kunne berøre naturtypen grotte.

Fossesprøytsoner

Fossesprøytsoner er kantsoner ved fosser som har en så høy vannføring eller fall at det dannes et stabilt, fuktig miljø for vegetasjon. Sonen kan gi grunnlag for mosevegetasjon på stein og berg (fosseberg) eller for rikere plantesamfunn med gress og urter (fosse-eng) der hvor det er etablert et jordsmonn. Fossesprøytsoner er sjeldne og knyttet til de litt større fossene på Vestlandet, i Nord-Norge og sentrale fjellstrøk. Truslene mot naturtypen er først og fremst fraføring av vann som resultat av vannkraftutbygging. Norge har et internasjonalt ansvar for fossesprøytsoner.

Rausandaksla kraftverk vil fraføre vann fra en fossesprøytzone med regional verdi (B). Lokaliteten er merket av i Naturbase som 'Forsliforsen', og omfatter to markerte, men ikke spesielt store fossefall i

en svakt utformet bekkekløft. Bekkekløfta er ikke avgrenset som egen naturtype. Fossene danner grunnlag for lite utviklede fosseengsamfunn. Lokaliteten inneholder ingen registrerte rødlistearter, men ligger på kalkrik berggrunn og har potensial for flere kravfulle og sjeldne arter. Vassdraget er i dag uregulert, og lokalitetene derfor upåvirket.

En eventuell utbygging av Rausandaksla kraftverk vil medføre redusert vannføring på omsøkt elvestrekning, spesielt i tørre år. Redusert vannføring vil ifølge biomangfoldrapporten som følger søknaden påvirke fuktighetskrevenne flora i tilknytning til berørt elvestrekning, og det kan forventes en vridning mot mer tørketolerante arter. Det konkluderes med at det beste for naturverdiene tilknyttet fossesprøytsonen er å la den forbli upåvirket.

Rana kommune legger vekt på at det finnes svært få fossesprøytsoner igjen i Rana og Nordland, og Fylkesmannen presiserer at det er avdekket i underkant av 30 fossesprøytsoner i Nordland, hvorav ti i Rana kommune. Fylkesmannen uttaler at kun to av de registrerte fossesprøyttforekomstene i Nordland som helhet ligger innenfor områder som er underlagt vern etter naturmangfoldloven. Kommunen og Fylkesmannen mener at en utbygging som omsøkt vil kunne gi store konsekvenser for utbredelsen og tilstanden til naturtypen på kommune- og fylkesnivå, og at en tillatelse derfor ikke vil være forenelig med en bærekraftig forvaltning av naturtypen. FNF mener at omsøkt minstevannføring vil være for lav til å kunne opprettholde fossesprøytsonen med tilhørende fuktighetskrevenne flora.

Under tematiske retningslinjer i Regional plan om små vannkraftverk i Nordland står det følgende om fossesprøytsoner: *«I vassdrag med fossesprøytsoner med middels verdi skal man være svært restriktiv med å gi tillatelse til utbygging.»* I Olje- og energidepartementets retningslinjer for små vannkraftverk står det at tiltak som kommer i konflikt med naturtyper Norge har et internasjonalt ansvar for ikke kan påregne å få konsesjon. Det står også at tiltak som kommer i konflikt med biologisk mangfold av middels verdi (B) må påberegne pålegg om avbøtende tiltak som reduserer konflikten, eks. i form av krav om minstevannføring og/eller andre miljøtilpasninger av prosjektene.

En utbygging som omsøkt vil ifølge søkers beregninger redusere vannmengden i elven med ca. 74 %. Vi merker oss at det vil være redusert vannføring i lengre perioder av plantenes vekstsesong, spesielt i tørre år, og mener at dette vil kunne påvirke fossesprøytsoneens funksjon som naturtype negativt. NVE vurderer det slik at omsøkt minstevannføring ikke er høy nok til å kunne bøte på de negative konsekvensene for fossesprøytsonen på omsøkt elvestrekning. Vi kan heller ikke se at det finnes andre realistiske avbøtende tiltak som med sikkerhet og i tilstrekkelig grad vil kunne redusere de negative virkningene.

NVE mener at en eventuell utbygging av Rausandaksla kraftverk vil medføre negative virkninger for fossesprøytsonen på utbyggingsstrekningen. Vi merker oss at det er begrensede lokaliteter igjen i kommunen, og at regional plan om små vannkraftverk i Nordland oppfordrer til å være restriktive med ytterligere tillatelser til utbygginger som påvirker fossesprøytsoner av regional verdi. Vi legger også vekt på at Norge har et internasjonalt ansvar for å ivareta fossesprøytsoner, og at naturtypelokaliteten her ligger på kalkrik grunn med potensial for flere kravfulle og sjeldne arter.

NVE har ilagt hensynet til naturtypen fossesprøytsone av regional verdi (B) betydelig vekt i konsesjonsspørsmålet.

Naturbeitemark

Naturbeitemark er beitemark uten trær med lang hevd som har vært lite/ikke gjødslet eller jordbearbeidet. Utformingen av naturtypen avhenger av type beitebruk, om forekomsten ligger på kalkrik eller kalkfattig, fuktig eller tørr mark, i lavlandet eller i seterregionen. Naturtypen kan være

svært artsrik, og er viktig leveområde for en rekke sjeldne og truede arter av både karplanter, sopp og insekter. Baserike utforminger på skjellsand og kalkgrunn er spesielt artsrike. Naturbeitemarker har opprinnelig forekommet over hele landet, men har i nyere tid blitt sjeldne i mange distrikter. Det er nå hovedsakelig i områder med fortsatt aktivt utmarksbeite med sau vi har igjen større arealer med naturbeitemark. Naturbeitemarkene er først og fremst avhengig av tradisjonelt husdyrbeite for å bevares.

Det er avgrenset en naturbeitemark som dekker begge sider av elven og hele planområdet til Rausandaksla kraftverk. Naturbeitemarka er stor i utstrekning, ligger på kalkrik grunn, og er registrert med mange sjeldne fjellvekster og rik soppflora. Lokaliteten ble i 1975 vurdert til nasjonalt viktig (verdi A). På grunn av redusert beitepåvirkning og kontinuerlig gjengroing mener biologen som har undersøkt området i forbindelse med utbyggingsplanene at riktig verdi for lokaliteten i dag er regionalt viktig (verdi B). Biomangfoldrapporten konkluderer med at etablering av vannvei vil kunne medføre bortfall av deler av naturbeitemarka.

Flere høringsparter trekker frem konflikten med viktige naturtyper som svært uheldig. FNF er ikke enige i verdisetningen på naturbeitemarka i planområdet, som de mener fortsatt har A-verdi. De uttrykker også bekymring for at etablering av tekniske installasjoner vil medføre at myrområdene innenfor naturtypen vil tørke inn.

Av søknaden kommer det frem at planområdet tidligere var beitet av både sau og storfe. I dag er det kun sau som bruker området, og NVE er av den oppfatning at redusert beitepåvirkning mellom 1975 og i dag har medført gjengroing i naturbeitemarka. Naturbeitemarkene avhenger av tradisjonelt husdyrbeite for å bevares, og NVE er enig i at verdien av lokaliteten i dag trolig er redusert til B-verdi.

NVE merker seg at en utbygging av Rausandaksla kraftverk vil medføre store inngrep i en naturbeitemark med regional verdi (B). Vi vurderer etablering av om lag 1100 m rørgate gjennom lokaliteten som uheldig. I tillegg kommer inngrep forbundet med bygging av vei, kraftstasjon og nettilknytning. I Olje- og energidepartementets retningslinjer for konsesjonsbehandling av små vannkraftverk står det at tiltak som kommer i konflikt med naturtyper som er vurdert til middels verdi (B) må påberegne pålegg om avbøtende tiltak som reduserer konflikten. Vi merker oss at naturbeitemarklokaliteten som dekker planområdet til Rausandaksla kraftverk er stor i utstrekning og dekker begge sider av omsøkt elvestrekning, og at det derfor er vanskelig å unngå å berøre lokaliteten ved en eventuell utbygging.

Påvirkning av naturtypen naturbeitemark har alene ikke vært avgjørende for NVEs vedtak, men har vært med i den samlede vurderingen av fordeler og ulemper for allmenne interesser.

Grotter

Naturtypen kalksteinsgrotte knyttes i hovedsak til marmor med hovedutbredelse i Nordland, og den er i Norsk rødliste for naturtyper kategorisert som sårbar (VU). I rødlista for naturtyper opplyses det generelt om at noen karstgrotter har godt utviklede økosystemer og inneholder sedimenter med stor naturhistorisk verdi. Stedvis finnes også speleotemer (for eksempel dryppstein) som kan dateres. De norske huleøkosystemene er foreløpig lite undersøkt, men man kan forvente at disse økosystemene er svært følsomme for forstyrrelser. Avsperring av adkomst, støy, forurensning, kraftig lys eller fysisk ødeleggelse kan medføre både forstyrrelser og ødeleggelser av de sårbare miljøene tilknyttet naturtypen.

På NVEs befaring av tiltaksområdet til Rausandaksla kraftverk ble det klart at det finnes grotter innenfor influensområdet, og at store deler av området er karstifisert med bekker som forsvinner og

oppkommer. Det er ikke kjent at disse forekomstene er undersøkt. Norsk Grotteforbund uttaler at planlagt tunell og rørgatetrasé ifølge berggrunnsgeologisk kart krysser minst ett marmorlag. Norsk Grotteforbund og FNF uttrykker bekymring for at etablering av planlagte 700 meter tunell vil kunne ødelegge grotte- og karstforekomster og mener at søknaden derfor bør avslås. Alternativt foreslår Norsk Grotteforbund at tiltakshaver sørger for at området undersøkes og kartlegges før NVE tar en endelig avgjørelse i saken.

Vi merker oss at grottene innenfor influensområdet ikke er undersøkt, og at Norsk grotteforbund krever en undersøkelse før en eventuell konsesjon kan gis. NVE mener at dette vil innebære omfattende undersøkelser som vannkraftprosjekter av denne størrelsesordenen ikke kan bekoste.

NVE vil bemerke at en rekke grotter er fredet gjennom opprettelsen av nasjonalparker og vernede vassdrag i Rana kommune og Nordland for øvrig, der formålet blant annet er å ta vare på karstsystemer med grotter. NVE vurderer det slik at naturtypen er vanlig i Rana og Nordland selv om det er flere store og mange små vannkraftutbygginger i fylket. NVE har derfor ikke ilagt mulige negative konsekvenser for grotter særlig vekt i konsesjonsspørsmålet.

Arter

Det er i forbindelse med utarbeidelsen av biomangfoldrapport for Rausandaksla kraftverk registrert hekkende fossefall ved den nedre Forsliforsen, og jaktfalk (NT) mellom Stillelva og Burfjellet. I tillegg er det i Artskart registrert kongeørn rett øst for prosjektområdet. Prosjektområdet inngår i leveområdet til gaupe (VU) og jerv (EN). Jaktfalk, gaupe og jerv kan ifølge biomangfoldrapporten bli forstyrret i en anleggsperiode, men forventes å benytte området som før etter en eventuell utbygging.

Berggrunnen i planområdet til Rausandaksla kraftverk viser tydelige innslag av kalk- og næringsrike bergarter. Kalsiumrikhet danner grunnlag for næringskrevende flora. Det har ikke blitt gjort funn av rødlistede arter av karplanter, sopp, mose og lav innenfor influensområdet, men derimot flere kalkkrevende arter og en interessant soppflora tilknyttet naturbeitemarka.

Fylkesmannen legger vekt på at den kalkkrevende lav- og mosefloraen langs elven er interessant til tross for at det ikke er gjort konkrete funn av rødlistede arter. FNF mener at det er tatt for lite hensyn til flora og fauna i området, og at blant annet hekkende fossefall og kongeørn vil bli forstyrret i anleggsfasen. De mener også at viktige sopp- og plantearter vil bli negativt påvirket av anleggsarbeidet.

Redusert vannføring på omsøkt strekning vil føre til en viss reduksjon i bestandene av bunndyr og vannlevende insekter, og dermed redusere mattilgangen for fossefall. NVE mener at en eventuell utbygging vil ha begrensede og akseptable konsekvenser for fossefall dersom det settes krav om slipp av tilstrekkelig minstevannføring og oppsetting av rugekasser.

NVE merker seg at kalkrike grunnforhold innenfor influensområdet danner grunnlag for en interessant karplante-, sopp-, lav- og moseflora. Området og arts mangfoldet bærer i dag preg av å være/ha vært kulturpåvirket. Dette skiller Rausandaksla kraftverk fra de andre sakene i Ranapakken. NVE er av den oppfatning at flere interessante arter vil kunne bli negativt påvirket av tiltaket gjennom redusert vannføring, naturinngrep og arealbeslag, og legger dette til vår samlede vurdering.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens

relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknadene i Ranapakken legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger for de berørte områdene som omfattes av Ranapakken er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknadene, miljørapportene, høringsuttalelser samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet for tiltakene som omfattes av Ranapakken. Samlet sett mener NVE at sakenes kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet til at det kan fattes vedtak i sakene, jamfør naturmangfoldloven § 8.

De omsøkte prosjektene i Ranapakken vil kunne berøre 4 naturtypelokaliteter regnet som viktige etter DNs håndbok 13:

Kraftverk	Naturtype	Verdi
Røvassåga	Bekkekløft og bergvegg	C
Rausandaksla	Fossesprøytzone	B
Rausandaksla	Naturbeitemark	B
Blakkåga	Bekkekløft og bergvegg	C

I tillegg vil alle kraftverk berøre naturtypen elveløp som er rødlistet som *nær truet*.

I Ranapakken er følgende rødlistearter registrert innenfor influensområdene til kraftverkene:

Kraftverk	Art	Rødlistekategori
Røvassåga	Gubbeskjegg	NT
Røvassåga	Gaupe	VU
Røvassåga	Jerv	EN
Rausandaksla	Jaktfalk	NT
Rausandaksla	Gaupe	VU
Rausandaksla	Jerv	EN
Bordvedåga	Strandsnipe	VU
Bordvedåga	Jerv	EN
Bordvedåga	Gaupe	VU
Bordvedåga	Fiskemåke	NT
Bordvedåga	Hønsenhauk	NT
Bordvedåga	Stær	NT

Blakkåga	Gubbeskjegg	NT
Blakkåga	Jerv	EN
Blakkåga	Gaupe	VU
Blakkåga	Oter	VU
Nedre Leiråga	Strandsnipe	NT
Nedre Leiråga	Gaupe	VU
Nedre Leiråga	Jerv	EN
Leirdalselva	Gaupe	VU
Leirdalselva	Jerv	EN

For påviste naturtyper og rødlistearter viser vi til tabellene ovenfor. Tiltakenes virkning på hver enkelt forekomst er diskutert i kapitlene *Naturtyper* og *Arter* i hvert enkelt vedtak. NVE mener at påvirkningen på naturtyper og rødlistearter vil være akseptabel, gitt de avbøtende tiltak og tilpasningene som er gjort i de prosjektene som får konsesjon. Etter NVEs mening vil tiltakene som omfattes av Bordvedåga, Røvassåga, Blakkåga, Leirdalselva og Nedre Leiråga kraftverk ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 gitt avbøtende tiltak. En realisering av omsøkte planer for Rausandaksla kraftverk vil etter NVEs mening derimot i større grad kunne være i konflikt med naturmangfoldloven §§ 4 og 5, om enn ikke på en slik måte at dette alene tilsier at søknaden skal avslås.

NVE har også vurdert sakene i Ranapakken sin påvirkning på viktige naturtyper og rødlistede arter opp mot eksisterende påvirkninger i regionen. Den samlede belastningen på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålene, men tillegges vekt i den samlede vurderingen av fordeler og ulemper for allmenne interesser.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltakene kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utforming av tiltakene vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Reindrift

Planområdet til Rausandaksla kraftverk inngår i beiteområdet til Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Reinbeitedistriktet omfatter et område på 2578 km² og har et øvre reintall på om lag 1500 dyr fordelt på 3 sidaer.

I 'Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune' er delområdet som omfatter influensområdet til Rausandaksla kraftverk gitt stor verdi for reindrift. Planområdet benyttes ifølge Fylkesmannen i dag som vår- sommer- og høstbeite.

Av totalt seks søknader om bygging av småkraftverk i Ranapakka, ligger fire småkraftverk innenfor beiteområdet til Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Distriktet trekker i sin uttalelse frem Rausandaksla kraftverk som det mest konfliktfylte av prosjektene i pakken, og uttaler at de ikke kan godta en utbygging i dette området.

Fylkesmannen fremmer innsigelse mot bygging av Rausandaksla kraftverk, blant annet på grunn av områdets verdi for reindrift. De uttaler at tiltaksområdet per i dag er et område hvor reinen finner beiter og som gir godt grunnlag for produksjon. Distriktet har mange inngrep og omfatter samtidig et område med relativt krevende landskapsmessige forhold, noe som gjør driften krevende. Fylkesmannen er svært skeptisk til inngrep og forstyrrende aktivitet i et område som brukes store deler av året, og som også beskrives som ett av få områder innenfor reinbeitedistriktet som stadig er relativt inngrepsfritt. De uttaler at forstyrrelser tilknyttet anleggstiden vil kunne føre til at reinen trekker innover grenser til Saltfjellet reinbeitedistrikt, ikke langt fra prosjektområdet. Sammenblanding av reinflokker er arbeids- og tidskrevende, og medfører også en belastning for dyrene.

NVE merker seg at området rundt Rausandaksla har stor verdi for reinbeitedistriktet, mye fordi det i dag fremstår som urørt og lite fragmentert. NVE legger vekt på at dette prosjektet trekkes frem av både reinbeitedistriktet og Fylkesmannen som spesielt konfliktfylt, og bemerker at det kan bli utfordrende å unngå konflikt mellom anleggstid og reinens bruk av området dersom området er i bruk store deler av den snøfrie perioden. Vi merker oss de negative konsekvensene en utbygging av Rausandaksla kraftverk vil kunne få for Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt, og legger dette til vår samlede vurdering.

Landskap og friluftsliv

Influensområdet benyttes ifølge søknaden ikke spesielt mye til friluftsliv, til tross for at området ligger relativt lett tilgjengelig, og leder inn mot storslått natur i Svartisenområdet. Det går vei helt frem til Rausandaksla, og sti videre langs elva opp til planlagt inntak. FNF Nordland uttaler at området ved Forsliforsen er et yndet utfartsområde for fotturister, og at en eventuell utbygging vil forringe mulighetene for friluftsliv og rekreasjon i området. De uttaler også at det er tre kjente forekomster av grotter i området, og at dette gjør området attraktivt for grottevandring.

I Rana kommunes miljøfaglige utredning av småkraft er delfeltet som omfatter utbyggingsområdet gitt stor til middels verdi for temaet landskap. En vekslende topografi, elvenes tidvis dype nedskjæringer og frodige løvskogpartier skaper variasjon i landskapet. Stedvis er karstifiseringen så omfattende at mindre bekker forsvinner under jorden. Flere gårdsbruk ligger innenfor delfeltet, hovedsakelig med sauedrift og utmarksbeite. Elven beskrives som lite eksponert gjennom delfeltet, men med betydelig inntrykksstyrke i nedre deler og midtre partier forbi Rausandaksla.

Fylkesmannen fremmer innsigelse mot søknaden, blant annet av hensyn til landskap. De mener at landskapsverdien og konsekvensen av en eventuell utbygging av Rausandaksla kraftverk er undervurdert i søknaden, og at konsekvensene for landskap som et minimum må settes til middels/middels-stor negativ. De legger vekt på at elven vil få sterkt redusert vannføring over en lang strekning som delvis ligger i åpent terreng.

NVE er enig med Fylkesmannen i at landskapsverdien og konfliktnivået rundt temaet landskap er undervurdert i søknaden. De negative konsekvensene av en eventuell utbygging er hovedsakelig knyttet til redusert vannføring på berørt elvestrekning, men også etablering av inntaksdam og nedgravd rørgate i nedre del av tiltaksområdet. NVE mener at omsøkt elvestrekning med stryk og to fossefall (Forsliforsen og Janesforsen) har en viktig rolle i det relativt åpne landskapet på

utbyggingsstrekningen, og at redusert vannføring vil redusere opplevelsesverdien av elven, spesielt den estetiske verdien av fossene.

En rekke høringsparter påpeker at prosjektområdet har et urørt preg. Rana jeger og fiskeforening trekker frem søknad om bygging av Rausandaksla kraftverk som spesielt kontroversiell ut av de omsøkte småkraftprosjektene i Ranapakken nettopp fordi den berører et større, urørt område. Rana kommune legger vekt på at en utbygging vil medføre tap av villmarkspregede INON-områder inn mot Saltfjellet/Svartisen nasjonalpark.

Ifølge brev til NVE fra Olje- og energidepartementet av 11.5.2015 skal begrepet '*inngrepsfrie naturområder*' (INON) utvikles som verktøy i arealpolitikken. NVE vil nå forholde seg til kriteriet '*store sammenhengende naturområder med urørt preg*' i vurderingen av konsesjonsspørsmålet.

NVE er enig med høringspartene i at planområdet til Rausandaksla kraftverk i stor grad oppfattes som urørt. Vi legger vekt på at tekniske installasjoner i forbindelse med en utbygging av Rausandaksla kraftverk vil fremstå som fremmedelementer i et landskap som i dag oppleves som urørt.

NVE merker seg de negative virkningene en utbygging vil medføre for landskap og friluftsliv, og legger dette til vår samlede vurdering.

Kulturminner

Sametinget har registrert to automatisk freda kulturminner i planområdet til Rausandaksla kraftverk. Nordland fylkeskommune vurderer det slik at det planlagte tiltaket ikke kommer i konflikt med kulturminnene. Potensialet for nye, hittil ukjente kulturminner syntes å være lavt, men NVE viser til at søker ved en eventuell konsesjon til tiltaket må utvise aktsomhets- og meldeplikt dersom det under arbeidet i terrenget skulle oppdages fornminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd.

Vannkraft i Rana kommune

Rana kommune uttaler at Rana og Nordland for øvrig har et stort kraftoverskudd, og at de omsøkte småkraftprosjektene i Ranapakken ikke er nødvendige for å dekke lokale eller regionale behov for fornybar energi. Kommunen erkjenner likevel at økt produksjon av fornybar energi er positivt og i tråd med regional og nasjonale mål for å øke fornybarandelen.

NVE har laget en oversikt over vannkraftpotensialet i Rana kommune. Oversikten gir et inntrykk av utbygd og resterende vannkraftpotensial i Rana.

Det er per tidspunkt utbygd i overkant av 2,9 TWh vannkraft i Rana kommune. De fire største vannkraftverkene i kommunen (Rana, Langvatn, Sjona og Fagervollan kraftverk) produserer 95 % av dette. Rana kraftverk er den største utbyggingen og står alene for om lag 75 % av kommunes totale produksjon. Rana kraftverk får imidlertid også overført vann fra nabokommunene, og deler av det utnyttede vannpotensialet hentes dermed utenfra. Resterende 5 % produseres i dag av 23 små kraftverk.

I tillegg til de utbygde vannkraftverkene har NVE gitt tillatelse til ytterligere 4 småkraftverk med total produksjon på ca. 55 GWh. NVE har per tidspunkt 15 søknader (331 GWh) om bygging av vannkraftverk inne til behandling, hvorav seks behandles samlet i Ranapakken, og ytterligere to søknader om bygging av Gubbeltåga og Sølvbekken kraftverk blir avgjort samtidig. Det resterende vannkraftpotensialet i Rana kommune er beregnet til 337 GWh. NVE har tidligere gitt 4 avslag til småkraftprosjekter i Rana kommune.

Småkraftsøknadene i Ranapakken ligger i et større område som er sterkt berørt av vannkraftutbygging. Østsiden av Ranfjorden og videre nordover er gjennomregulert med utbygginger i Ranelva og overføring fra Plura vassdraget på fjellet. På sørsiden av Ranfjorden ligger Ågskar kraftverk. Det er nylig gitt konsesjon til Skamdal kraftverk i samme elv. Rett nord for tettstedet Storforshei er det enten bygget, gitt tillatelse eller konsesjonsfritak til flere mindre vannkraftverk. Videre oppover i Dunderlandsdalen ligger Strandjordselva kraftverk, og Ørtfjell kraftverk er under bygging. På vestsiden av Røvassdalen ligger Reingardsåga kraftverk, og videre innover i Blakkådalen er det nylig gitt konsesjon til Tverråga kraftverk. Ved Langvatnets nordvestlige side er nedre deler av Ravnåga utnyttet i Ravnåga kraftverk. På vestsiden av Langvatnet ligger Snefjellå kraftverk som ble idriftsatt i 2014. I området mellom Snøfjellet og Melfjordbotn ligger Fagervollan kraftverk og Sjona kraftverk. Det er nylig gitt konsesjon til Farmannåga kraftverk på sørsiden av Sørfjorden. I tillegg ligger det flere søknader om bygging av små og store vannkraftverk i Rana kommune inne til behandling hos NVE.

NVE mener at mengden av vannkraftpotensialet som er utnyttet i Rana kommune er høyt. Her må det likevel tas med i betraktning at Nord-Norges største kraftverk målt i produksjon ligger i kommunen. Restpotensialet målt i prosent vil derfor nødvendigvis bli lavt, til tross for at det fortsatt kan være flere gode prosjekter igjen. I tillegg må det tas med i betraktning at Rana kommune er landets fjerde største kommune i utstrekning, og med stort fjellareal som gir mye fall.

Eksisterende utbygginger medfører likevel ulemper for private og allmenne interesser som i hovedsak vil berøre lokalsamfunnet i kommunen. Nye konsesjonssøknader medfører press på gjenværende urørte vassdrag. Det kan tenkes at det er teoretisk mulig å sette en grense for når vannkraftpotensialet er tilstrekkelig utnyttet, og hvor mange vassdrag som bør bevares som urørte i en kommune. Flere høringsparter i Ranapakken uttaler at det er svært mye utbygd vannkraft i kommunen. Det er etter NVEs syn likevel vanskelig å sette en kritisk grense for når nok av det samlede vannkraftpotensialet er utbygd.

Det er bred politisk enighet om økt utbygging av fornybar energi i Norge. NVE vurderer fordelene opp mot ulemper for private og allmenne interesser i hver enkelt sak om vannkraftutbygging. Samlet belastning blir vurdert for ulike tema som er fellesnevner for flere saker i pakkebehandlingen. Sentrale tema for samlet belastning i Ranapakken har vært naturmangfold, landskap og reindrift. Selv om det blir gitt konsesjon til et prosjekt, setter NVE ofte vilkår og krav om avbøtende tiltak som er strengere enn det konsesjonssøknaden la opp til. Dette gjøres for at ulempene som tiltaket medfører skal være akseptable målt opp mot de fordelene tiltaket medfører. Tiltaket kan bygges gitt at vilkårene og de avbøtende tiltak som NVE setter gjennomføres. Til tross for at det er mye utbygd vannkraft i kommunen, mener NVE at det vil være den konkrete vurderingen av fordeler og ulemper i hver enkelt sak, i tillegg til en vurdering av samlet belastning for sentrale tema, som vil avgjøre om nye tiltak skal få konsesjon eller avslag.

Samlet belastning

NVE har hatt en samlet behandling av de seks søknadene om bygging av småkraftverk i Rana kommune. Mye av grunnen til dette er for å avdekke ev. samlede virkninger av utbyggingene som ikke kommer frem, eller som blir mindre fremtredende dersom den enkelte sak vurderes for seg. NVE ønsker ikke bare å benytte samlet belastning-tilnærmingen knyttet opp mot biomangfold, men også andre sentrale deltemaer. Under enkelte deltema har NVE gjort en vurdering av samlet belastning i tillegg til vurderinger i hver enkelt sak. På denne måten mener vi at ev. samlet belastning kan avdekkes bedre enn dersom hver sak behandles for seg.

Landskap

Prosjektene i Ranapakken ligger i hovedsak innenfor landskapsregion 33.6 *Innlandsbygdene i Nordland*, underregion *Indre Rana*. De følgende beskrivelsene av regionen er hentet fra Nasjonalt referansesystem for landskap¹.

Regionen omfatter de store, U-formede dalførene i indre deler av Nordland. Karakteristisk er skogdominerte dallandskap med klart markerte landskapsrom. Jordbruksmark, vannflater, og myr i høyereliggende områder gir åpne lysninger, utsyn og variasjon i de ellers skogdekte dalene. Dalbunnene er ofte småkuperte og uoversiktlige. Nedre dalavsnitt har mektige hav- og breelvavsetninger. Dalførene i regionen grenser mot store snøsmeltingsområder, og elvene her har stor vannføring gjennom hele året. Vassdragene utgjør viktige og ofte iøyenfallende elementer i mange landskapsområder, men utformingene varierer fra hurtige stryk til dype og sakterennende løp og lengst ned som meanderinger over brede elvesletter. Flere steder har elven gravd ut dype juv, og dalbunnen kan ha betydelig V-form. Større elver følges gjerne av vei og er ofte godt synlige. Her er også store og kjente dalfosser. De fleste vassdragene er berørt av kraftutbygging, men det finnes også elver som er varig vernet.

I øvre del av Røvassdalen er både **Røvassåga kraftverk** og **Blakkåga kraftverk** omsøkt. Svartisåga, Blakkåga og Røvassåga munner alle ut i dalen, og renner sammen i Røvassåga som munner ut i Langvassåga like øst for Langvatnet. Svartisåga er ikke berørt av vannkraftutbygging, men Tverråga kraftverk i Tverråga som renner inn i Svartisåga fra nord, fikk konsesjon i 2014. Fv 354 følger østsiden av Røvassåga oppover i dalføret, og krysser Røvassåga og Blakkåga rett oppstrøms samløpet mellom Blakkåga og Røvassåga. Øverste deler av dalføret ligger innenfor Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark.

I Rana kommunes '*Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune*' faller prosjektområdet til Røvassåga kraftverk inn under delområde 19 *Røvassåga (øvre del)* med samlet verdivurdering liten/middels, og stor/middels verdi for temaet landskap. Fravær av tekniske inngrep innenfor størstedelen av feltet kombinert med en uttrykksfull hovedelv gjennom dalføret er beskrevet som de viktigste landskapselementene innenfor delfeltet. Tiltak lenger oppe i vassdraget vil ifølge rapporten svekke de mest betydningsfulle kvalitetene i delfeltet. Blakkåga er ikke vurdert i kommunens miljøfaglige vurdering.

Røvassåga renner raskt i stryk og mindre fosser på omsøkt strekning. Om lag halvparten av omsøkt strekning er allerede bygget ut og utnyttet i eksisterende Storrvatnet kraftverk. Blakkåga har et jevnt fall på utbygningsstrekningen med innslag av enkelte strykstrekninger, men ingen større fossefall. Elva er blakket av de store mengdene med sedimenter som finnes i smeltevannet fra isbreene i nedbørfeltet. Begge elver renner nedskjært i terrenget gjennom dalsider med granskog og er i liten grad eksponert mot hoveddalen og Fv354. Inntaksmagasin og dam vil for begge prosjekter kun være synlig i svært begrensede landskapsrom. Blakkåga er planlagt bygget veiløst frem til inntaket og med tunell, men med permanent adkomstvei frem til kraftstasjonen og 25 m lang bro over elven. Broen vil kun være synlig fra eksisterende bro (Fv 354) over Blakkåga. Røvassåga kraftverk er omsøkt med nedgravd rørgatetrasé og permanent vei helt frem til inntaket. Eksisterende bro over elven skal erstattes. Det er NVEs oppfatning at vannstrengene i begge disse prosjektene er lite synlige fra omkringliggende områder, at de visuelle virkningene av de tekniske installasjonene i stor grad vil

---

¹ Puschmann, O. 2005 – Nasjonalt referansesystem for landskap. Beskrivelse av Norges 45 landskapsregioner. NIJOS-rapport 10/2005.

skjules av vegetasjonen rundt, og dermed ikke redusere den helhetlige landskapsopplevelsen av området.

Ved Langvatnets nordvestlige del er det omsøkt tre småkraftverk: **Bordvedåga kraftverk** i Bordvedåga, **Leirdalselva kraftverk** og **Nedre Leiråga kraftverk** i Leirdalselva og Leiråga. I *‘Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune’* faller området inn under delområde 7 *Trolldalen og Leirdalen* med stor til middels verdi for landskap. Glomågas løp gjennom de mektige elveavsetningene ved Glomådeltaet beskrives som visuelt dominerende i landskapet. Trolldalen skjærer seg skarpt inn i fjellsiden og åpner for et skogkledd U-formet dalføre med Trolldalselva sentralt i rommet. I noe mindre grad beskrives også Leiråga som tydelig eksponert innenfor delfeltet. Leiråga går i fosser og stryk ned mot Glomåga rett ovenfor deltaområdet, og beskrives som et iøynefallende element i landskapet over hele strekningen fra Melfjellet og ned til utløpet. Også Bordvedåga renner eksponert over blankskurt berg, og beskrives som et blikkfang for bilister og beboere langs nedre del av Ravnåga. Melfjordveien skjærer gjennom delfeltet, som ellers beskrives som med få tekniske inngrep. Øvre Leiråga kraftverk, som delvis sammenfaller med nå omsøkte Leirdalselva kraftverk, fikk konsesjon i 2008.

Leirdalselva kraftverk er planlagt med inntak i Leirdalselva og utløp i Leiråga om lag 1300 m etter samløpet mellom Leirdalselva og Leiråga. Planområdet består hovedsakelig av bart fjell og lite løsmassedekke, og det er god innsikt til berørt elvestrekning og planområdet forøvrig både fra Melfjordveien og fra dalen. Nærområdene rundt tiltaket er registrert som et viktig friluftsområde.

Store deler av den omsøkte vannveien til Leirdalselva kraftverk sammenfaller med vannveien til konsesjonsgitte Øvre Leiråga kraftverk, og vil således ikke medføre ekstra negative konsekvenser for landskapet. Øvre Leiråga kraftverk ble imidlertid opprinnelig omsøkt med en overføring av Leirdalselva. Overføringen ble avslått av NVE av hensyn til landskap og friluftsliv. Utbyggingen av Øvre Leiråga kraftverk vil medføre vesentlig redusert vannføringen i Leiråga, men elven vil likevel opprettholdes som landskapselement, mye på grunn av restvannføring fra Leirdalselva. Ved en utbygging av Leirdalselva kraftverk vil både Leirdalselva og Leiråga få redusert vannføring, og dermed bli mindre synlige i landskapsbildet, både sett fra Melfjordveien og fra dalen. På grunn av det åpne landskapet og manglende løsmassedekke vil også de tekniske inngrepene forbundet med etablering av inntak og rørgate medføre store og varige sår i landskapet.

Om lag 500 m nedstrøms felles kraftstasjon for konsesjonsgitte Øvre Leiråga kraftverk og omsøkte Leirdalselva kraftverk, er Nedre Leiråga kraftverk omsøkt med hele vannveien i tunell og kraftstasjonen delvis plassert inne i tunellforskjæringen, slik at terrenginngrepene vil bli begrensede. Dam og inntak vil ligge delvis skjult i terrenget og skjermet av vegetasjon. En 80 m lang avstikker fra Melfjordveien og frem til kraftstasjonen vil utgjøre det største, varige terrenginngrepet. Fra planlagte inntak renner elven relativt rolig før fallet øker i nedre del av utbygningsstrekningen. Omkringliggende landskap domineres av bart fjell, fattig myr og fattig skog. Ved planlagt inntak er det etablert en brøytestasjon og en større oppstillingsplass. Melfjordveien følger elvens vestsida i en avstand på om lag 10-45 meter, men elva er kun stedvis synlig fra veien. Det er særlig i nedre del av tiltaksområdet, hvor veien krysser elva rett oppstrøms planlagt utløp fra kraftstasjonen, at redusert vannføring i elven vil være synlig fra veien. Området er imidlertid lite benyttet til friluftsliv, og vil kun oppleves av forbipasserende biler.

Om lag 3 km i luftlinje sørøst for kraftstasjonsområdet til Nedre Leiråga kraftverk, ligger tiltaksområdet til Bordvedåga kraftverk med utløp rett oppstrøms innsjøen Aven og grensen til Glomådeltaet landskapsvernområde. Bordvedåga kraftverk er planlagt med tunell på store deler av

vannveien, og vil medføre begrensede inngrep i landskapet. I nedre del av tiltaksområdet vil tunellpåhugg, rørgate og kraftstasjon i stor grad ligge skjult av vegetasjonen. Inntak og overføring er planlagt i snaufjellet i et område som er lite brukt i friluftlivssammenheng, og vil ikke være synlige fra dalen. Tekniske installasjoner i snaufjellet vil likevel kreve god landskapstilpasning. Inntaket er planlagt bygget veiløst, men det skal etableres en 750 m lang adkomstvei fra gården Bordvedaven og frem til kraftstasjonen. Veien vil hovedsakelig gå gjennom skog med noe myr, og ikke være særlig synlig i terrenget. Elven renner over blankskurt berg over en relativt lang strekning og er stedvis synlig fra Langvassveien på nordsiden av Langvatnet, men likevel ikke i en slik grad at den danner et sentralt blikkfang.

På nordsiden av Langvatnet er en 2 km lang strekning i Ravnåga/Stillelva planlagt utnyttet i **Rausandaksla kraftverk**. I Rana kommunes *‘Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune’* er delfelt 9 *Ramnåga og Stillelva* gitt middels til stor verdi for temaet landskap. En vekslende topografi, elvenes tidvis dype nedskjæringer og frodige løvskogpartier skaper variasjon i landskapet innenfor delfeltet. Stedvis er karstifiseringen så omfattende at mindre bekker forsvinner under jorden. Nordover fra Rausandaksla går det en sti langs elva opp til planlagt inntak. Sau beiter i området. Ved planlagt kraftstasjonsområde kommer det ned en vei fra gården Rausandaksla som krysser elven, men området har ingen større tekniske inngrep, og oppleves i stor grad som urørt. På omsøkt utbyggingsstrekning beskrives elven som dominerende i landskapet. En utbygging her vil redusere opplevelsesverdien av elven, spesielt den estetiske verdien av Forsliforsen og Janesforsen. Kraftverket er planlagt med tunell i øvre del. De største terrenginngrepene vil være knyttet til etablering av dam og nedgravd rørgate gjennom et relativt åpent landskap i nedre del.

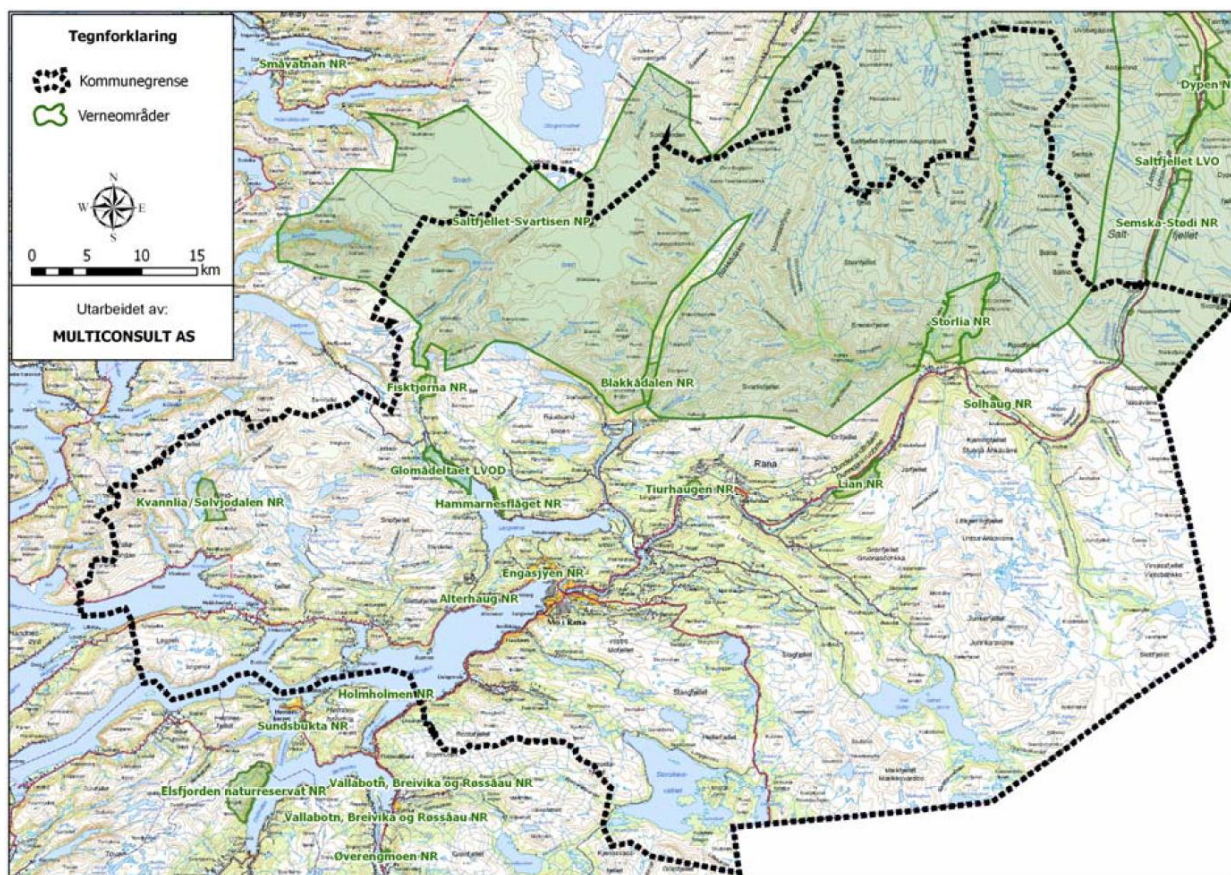
Nordland fylkeskommune har utarbeidet *‘Regional plan om små vannkraftverk i Nordland’*. Delområde *Ranfjorden* består av tre underregioner med fjordlandskap: *Sør-Helgelandskysten*, *Midt-Helgelandskysten* og *Ranfjorden*. Alle prosjektene i Ranapakken befinner seg innenfor underregion *Ranfjorden*, som er gitt liten verdi for temaet fjordlandskap.

Innenfor delområde *Ranfjorden* er det gitt stor verdi til tre landskapsområder: Saltfjellet-Svartisen landskapsvernområde, Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, samt Oksskolten. Betydelige deler av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og Saltfjellet landskapsvernområde ligger i Rana kommune, mens Oksskolten ligger i Hemnes kommune. Røvassåga og Blakkåga kraftverk i Ranapakken er omsøkt med inntak tett opp mot grensen til Saltfjellet/Svartisen nasjonalpark, men vil ikke berøre området innenfor vernegrensen.

Det finnes åtte prioriterte fosser i delområde *Ranfjorden*, hvorav tre ligger i Rana kommune. Bredekforsen ligger innenfor Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, og er dermed vernet for utbygging. Dunderforsen ligger i Grønnfjellåga om lag 20 km øst for Røssvoll. Den prioriterte fossen inngikk i NVEs konsesjonsbehandling av Grønnfjellåga kraftverk som fikk avslag i 2008, blant annet av hensyn til fosselandskap. Nedre deler av Grønnfjellåga er nå omsøkt utnyttet i Rabben kraftverk. En utbygging som omsøkt vil ikke berøre Dunderforsen. Sprutforsen ligger øverst i elven Plura, som i dag overføres til Akersvatnet for utnyttelse i Rana kraftverk. Fossen er i dag sterkt berørt av overføringen. 02.05.2013 vedtok NVE at det skal gjennomføres en revisjon av vilkårene for konsesjon til regulering av Bjerka-Plura vassdragene, herunder vurderinger rundt krav om minstevannføring. De resterende fem prioriterte fossene ligger i Vefsn, Nesna og Leirfjord kommune. Ingen av de prioriterte fossene i Rana vil bli berørt av omsøkte småkraftverk i Ranapakken.

Til tross for at store deler av vannressursene i Rana kommune er utnyttet til kraftproduksjon, er også en ikke uvesentlig del av kommunens areal med tilhørende elvestrekninger vernet gjennom Saltfjellet-

Svartisen nasjonalpark. Nasjonalparken dekker et areal på 2102 km² i kommunene Beiarn, Meløy, Rødøy, Saltdal og Bodø utover Rana. I tilknytning til nasjonalparken er det også etablert et landskapsvernområde. Ifølge 'Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune' er de nasjonalt verdifulle landskapskvalitetene i kommunen tilknyttet kontrastene mellom fjordflate, den bratte, frodige fjordlien, høyfjell, brefall og breflater, og i stor grad ivaretatt gjennom nasjonalparkvernet.

Figur 1. Områder som er vernet i medhold av Naturvernloven. Figuren er hentet fra 'Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune'.

Terrenginngrepene forbundet med etablering av småkraftverkene i Ranapakken vil variere mellom prosjektene. Fire av seks prosjekter er omsøkt med tunell på hele eller deler av vannveien. Blakkåga og Nedre Leiråga er omsøkt med tunell på hele strekningen. Det største terrenginngrepene forbundet med Nedre Leiråga kraftverk er etablering av inntak og en kort veistrekning frem til kraftstasjonsområdet, men selv disse inngrepene vil være relativt begrensede. Blakkåga er planlagt med permanent vei fra Fv 354 og bygging av en 25 m lang bro over Blakkåga. Ellers anses terrenginngrepene også her å være begrensede. Broa vil kun være synlig i et begrenset landskapsrom fra Fv 354, men ikke fra turstien opp langs elven. Bordvedåga er planlagt med tunell på store deler av strekningen. Nedre deler av vannveien, som ligger skjult av vegetasjonen, skal graves ned. Inntaksdammen er planlagt bygget veiløst. Terrenginngrepene i forbindelse med bygging av selve kraftverket vil bli begrensede, men det vil være behov for å bygge en permanent adkomstvei fra gården Bordvedhaven og frem til kraftstasjonen.

Rausandaksla kraftverk er omsøkt med tunell i øvre deler, mens nedre deler skal gå gjennom delvis åpent landskap og myr. Røvassåga og Leirdalselva kraftverk er begge planlagt med nedgravd rørgate på hele strekningen. Om lag halvparten av omsøkt strekning i Røvassåga kraftverk er allerede bygget ut og utnyttet i eksisterende Storrøvatnet kraftverk. Store deler av strekningen som søkes utnyttet i Leirdalselva kraftverk er det allerede gitt tillatelse til å bygge ut gjennom konsesjon til Øvre Leiråga kraftverk. Der tiltaksområdet til Røvassåga kraftverk har sparsomt med innsyn fra området nede i dalen, er imidlertid Leirdalselva kraftverk planlagt i skrint terreng med lite vegetasjon, og i stor grad eksponert for innsyn fra Melfjordveien og dalen for øvrig. Det er ikke behov for ny vei i forbindelse med bygging av Leirdalselva kraftverk. Røvassåga er omsøkt med permanent vei frem til kraftstasjon og inntak langs eksisterende traktorvei. Kraftstasjonen er planlagt rett oppstrøms eksisterende kraftstasjon, og det skal bygges ny bro over elven, men disse vil ikke oppleves som nye fremmedelementer i området.

FNF Nordland etterlyser egne utredninger om den samlede belastningen på flere fagtemaer, deriblant landskap. Flere høringsparter trekker frem hensynet til landskap, både 'urørthet' og vassdragenes verdi for landskapet. Dersom det blir gitt konsesjon, ber Nordland fylkeskommune om at det settes krav om høy estetisk kvalitet og landskapsmessige tilpasning i utforming av kraftstasjon og tilhørende infrastruktur.

I Olje- og energidepartementets retningslinjer for små vannkraftverk (OED, 2007) står det om landskap at inngrep som medfører bortfall eller vesentlig reduksjon av verdifulle landskapselementer av nasjonal, regional eller lokal betydning bør unngås. Det står også at det er naturlig å vektlegge andre kvaliteter som landskapet er en del av, og at vurderinger av landskapsinngrep bør ses i sammenheng med virkninger for tilknyttede interesser som biologisk mangfold, friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø.

For Bordvedåga kraftverk mener NVE at konsekvensene av terrenginngrep og tekniske installasjoner vil bli små, gitt skånsom utbygging på høyfjellet, men at Bordvedåga som landskapselement vil bli redusert. Vi mener at konsekvensen for elven som landskapselement til dels kan avbøtes, og legger vekt på at det ikke er viktig biologisk mangfold eller friluftsliv tilknyttet berørt elvestrekning eller influensområdet forøvrig. For Leirdalselva kraftverk mener vi at konsekvensene av en utbygging vil gi store konsekvenser for en lang elvestrekning som er svært eksponert for innsyn fra Melfjordveien og dalen for øvrig. Dette må også sees i sammenheng med at Øvre Leiråga kraftverk har fått konsesjon med forutsetning om at Leirdalselva bidrar med viktig restvannføring. Til tross for at rørgata til Leirdalselva kraftverk isolert sett ikke er særlig lang, mener vi at terrenginngrepene vil bli store og etterlate seg svært synlige landskapssår i et skrint område som i liten grad kan avbøtes. En utbygging av Nedre Leiråga kraftverk vil etter NVEs mening medføre små terrenginngrep. Vi legger også vekt på tidligere inngrep og at elvestrekningen ikke har spesiell landskapsverdi. Berørte elvestrekninger i Røvassåga og Blakkåga er lite eksponert og mindre viktige for den helhetlige landskapsopplevelsen. Bygging av Blakkåga kraftverk vil medføre moderate terrenginngrep, men planlagt bro over elven vil bli noe synlig fra Fv 354. Røvassåga kraftverk vil medføre relativt store inngrep i anleggsperioden, men vi mener at landskapet som påvirkes ligger såpass skjult i terreng og av vegetasjon at konsekvensene for det helhetlige landskapet vil bli moderate. Vi legger også vekt på tidligere inngrep i forbindelse med overlappende Storrøvatnet kraftverk, og at det ikke er særlige frilufts- eller biologiske verdier som blir berørt. En utbygging av Rausandaksla kraftverk vil medføre inngrep i et område som i stor grad oppfattes som urørt, og redusere opplevelsesverdien av elven, spesielt den estetiske verdien av Forsliforsen og Janesforsen. De største terrenginngrepene vil være knyttet til etablering av dam og nedgravd rørgate gjennom et relativt åpent landskap i nedre del.

NVE legger avgjørende vekt på hensynet til landskap i vurderingen av Leirdalselva kraftverk. Vi legger i stor grad vekt på hensynet til landskap og urørthet i konsesjonsspørsmålet for Rausandaksla kraftverk. NVE legger ikke avgjørende vekt på hensynet til landskap i vurderingene av Røvassåga, Blakkåga og Nedre Leiråga, men mener det vil være viktig å ha fokus på å minimere terrenginngrepene dersom det blir gitt konsesjon. For Bordvedåga kraftverk er det hovedsakelig den visuelle effekten av redusert vannføring i elven som representerer den største negative konsekvensen. NVE mener at slipp av minstevannføring og bidrag fra restfeltet i noen grad vil bøte for konsekvensene, men elven vil bli mindre synlig i landskapet i perioder utenom vår- og høstflom.

Reindrift

Reindrift har under prosessen skilt seg ut som et deltema NVE mener må ha en samlet vurdering av belastningen i Rana kommune, og hvordan de omsøkte prosjektene vil påvirke den samlede belastningen til de ulike reinbeitedistriktene. NVE bygger sine vurderinger på de seks søknadene, høringsuttalelser, innsigelsesmøte med Fylkesmannen i Nordland, egne befaringer i områdene og andre eksterne kilder. NVE mener på bakgrunn av dette at vi har et godt kunnskapsgrunnlag for våre vurderinger.

Reindrift har stor betydning i samisk og lokal sammenheng når det kommer til økonomi, sysselsetting og kultur. I dag blir tap av beitearealer, forstyrrelser og sperring av trekk- og flyttleier i forbindelse med arealinngrep sett på som noen av de største truslene mot reindriftnæringen. I OEDs retningslinjer for små vannkraftverk blir tap, oppstyking og redusert bruk av beiteland på grunn av arealinngrep og annen menneskelig aktivitet trukket frem som en av de største utfordringene for reindriftnæringen i dag. Det fremheves også at den samlede effekten av en rekke mindre inngrep og forstyrrende aktiviteter innenfor reinbeiteområder ofte er langt større enn effekten av de enkelte inngrep (OED, 2007).

Småkraftprosjektene i Ranapakken fordeler seg på to ulike reinbeitedistrikter. Dette er Saltfjellet og Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. NVE vil derfor vurdere om de omsøkte kraftverkene vil påvirke den samlede belastningen innenfor disse reinbeitedistriktene. Det viktigste i denne sammenhengen vil være å gjøre en vurdering av hvilke reindriftsmessige faktorer som vil bli påvirket av de ulike utbygningene, og viktigheten av de aktuelle beiteområdene som eventuelt vil bli berørt. Inngrep i beiteområder som er en minimumsfaktor, inngrep i uberørte områder, fragmentering av arealer og påvirkning av trekk-/flyttlei vurderes her som de mest kritiske, og noe som kan medføre en viss økning i den samlede belastningen.

Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt

Fra Skonseng og vestover til kommunegrensa nord for Ranfjorden disponerer Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt arealene. Distriktet omfatter et område på til sammen 2578 km² og har et øvre reintall på 1500 dyr i vårflokken. Disse er fordelt på 3 siidaandeler. Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt har også et eget godkjent slakteri, og all reinen blir slaktet der.

Reinbeitedistriktet benytter ulike årstidsbeiter gjennom driftsåret. I grove trekk har de kystnære områdene av fastlandet blitt benyttet til vårvinter-, vår og forsommer beite. Østlige deler av distriktet blir nyttet til vår-, sommer- og seint høstbeite. Høyt til fjells og langt øst i distriktet er det stor fare for tidlig snøfall og store snømengder om vinteren. Øyene og en del av den ytterste kyst blir derfor brukt som vinterland. De milde vintrene og flatt terreng med gode vinterbeiter gjør disse delene av distriktet svært verdifulle som vinterbeite. Den tradisjonelle rotasjonen mellom de ulike beiteområdene er ikke

fastlåst til årvisse vinterområder, vårområder osv. Årlige vurderinger av rådende beiteforhold, nye forstyrrelser og nye inngrep legges til grunn for avgjørelser om hvilke områder som blir tatt i bruk. Godt kalvingsland og gode vinterbeiter vurderes som de viktigste begrensende faktorer i reinbeitedistriktet. Reinbeitedistriktet har godkjent slakteri med tilhørende gjerdeanlegg ved Rølielva øst for Utskarpen. Reinflokken blir samlet i dette gjerdeanlegget både under flytting til vinterbeitene om høsten og under flyttingen mot sommerbeitene om våren. På grunn av avstand og topografi (vanskelige flyttleier) er distriktet ansett som relativt tungdrevet. Etablering av kraftverk, kraftledninger og veier har også vanskeliggjort bruken av gamle flyttleier. Reintransport til og fra øyene foregår nå i hovedsak med bil og ferge.

Flere høringsparter har påpekt at den samlede effekten av andre gjennomførte og planlagte tiltak innenfor Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt i dag er store og uoversiktlige. Reinbeitedistriktet krever også en egen reindriftsutredning for å kartlegge sumvirkningene av tidligere og planlagte inngrep.

Fire av de omsøkte prosjektene i Rana kommune vil komme innenfor grensene til Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Dette er Bordvedåga kraftverk, Nedre Leiråga kraftverk, Leirdalselva kraftverk og Rausandaksla kraftverk. Per tidspunkt er det gitt konsesjon til 5 småkraftverk i Rana kommune som enda ikke er bygget. Av disse er det tre som vil berøre Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Dette gjelder Laupen, Øvre Leiråga og Farmannåga kraftverk. NVE vil i vår vurdering av de fire omsøkte kraftverkene i Ranapakken se hvilken påvirkning disse vil utgjøre på den samlede belastningen på Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Det viktigste vil derfor være å vurdere hvilke faktorer og beitearealer som blir berørt ved en utbygging av de omsøkte kraftverkene.

Distriktet trekker i sin uttalelse Rausandaksla kraftverk frem som det mest konfliktfylte av prosjektene i pakken, og uttaler at de ikke kan godta en utbygging i dette området. Videre har distriktet informert Fylkesmannen i Nordland om at kraftverkene Nedre Leiråga og Leirdalselva er omsøkt i et område som ikke karakteriseres som et høyverdiområde for reindriften. Fylkesmannen fraråder utbygging av Bordvedåga kraftverk av hensyn til reindrift fordi de mener at en utbygging vil kunne forringe reindriften mulighet til å benytte særverdiområdene flyttlei, kalvingsland, oppsamlingsplasser og gjerdeanlegg.

NVE konstaterer at Leirdalselva og Nedre Leiråga kraftverk en omsøkt i et område som av distriktet og Fylkesmannen ikke er karakterisert som et høyverdiområde for reindrift. En utbygging av disse kraftverkene vil etter NVEs mening heller ikke medføre større beslag av areal eller vesentlig negativ påvirkning. Da inngrepene eventuelt vil komme i beiteområder av lavere verdi og ikke medføre større negative konsekvenser for reindriften vurderer NVE at disse to kraftverkene ikke vil bidra til en økning på den samlede belastningen til distriktet.

NVE konstaterer at Rausandaksla kraftverk er omsøkt i et område som har større verdi for reindriften. Dette på grunn av at det brukes i store deler av året og fremstår som urørt og lite fragmentert. Dette prosjektet er også fremhevet av høringspartene som det mest konfliktfylte prosjektet innenfor distriktet. Vi merker oss også at området benyttes store deler av den snøfri perioden, og at det derfor kan bli utfordrende å unngå konflikt mellom anleggstid og reinens bruk av området. NVE mener at en utbygging av Rausandaksla kraftverk vil kunne medføre en viss økning i den samlede belastningen på reinbeitedistriktet da prosjektet vil medføre forstyrrelser i et område som i dag fremstår som uberørt og lite fragmentert, og hvor reinen får beitero.

Området ved Bordvedåga er i '*Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune*' klassifisert til å ha middels verdi for reindrift. I reindriftskartet er planområdet merket av som vår- og høstbeite. Det går en flyttetråse langs Langvatnet mellom Leiråneset og Myrvoll som krysser nedre del av prosjektområdet. NVE er av den oppfatning at det hovedsakelig er i anleggsfasen en eventuell utbygging vil kunne medføre negative virkningene for reindrifta. Hvis denne sammenfaller med kalvingsperioden og under flyttingen av rein vil dette kunne medføre en økning i den samlede belastningen på distriktet. NVE mener videre at hvis anleggsperioden legges utenom disse periodene vil denne påvirkningen bli minimal. NVE er også av den oppfatning at dersom adkomstveien stenges med bom og det kun etableres en midlertidig anleggsvei til tunnelpåhugget vil ikke tiltaket medføre en vesentlig økt ferdsel i området. Vi vurderer derfor at en eventuell konsesjon til Bordvedåga kraftverk ikke vil medføre en økning i den samlede belastningen på reinbeitedistriktet.

NVE legger til grunn at Bordvedåga, Leirdalselva og Nedre Leiråga kraftverk ikke vil medføre en økning i den samlede belastningen på Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Vi mener videre at en utbygging av Rausandaksla kraftverk vil medføre en viss økning i den samlede belastningen.

Saltfjellet reinbeitedistrikt

Saltfjellet reinbeitedistrikt omfatter deler av kommunene Rana, Saltdal, Beiarn, Gildeskål, Bodø og Meløy. Reinbeitedistriktet omfatter et område på til sammen 5835 km² og har et øvre reintall på 3500 dyr. Disse er fordelt på 7 siidaandeler. Saltfjellet reinbeitedistrikt er dermed det største i reinbeitedistriktet Nordland. Av totalt 6 søknader om bygging av småkraftverk i Ranapakken, er to småkraftverk planlagt innenfor beiteområdene til Saltfjellet reinbeitedistrikt. Dette er Blakkåga kraftverk og Røvassåga kraftverk.

De østlige delene av distriktets beiter i Rana kommune har tilnærmet innlandsklima med stabile, kalde vintre, der snødekket blir liggende stabilt etter at den første snøen har lagt seg. Saltfjellet reinbeitedistrikt benytter derfor arealene øst i kommunen som vinterbeiter. Vinterbeiter er en minimumsfaktor i distriktet.

Saltfjellet reinbeitedistrikt har innenfor sine områder enkelte steder svært høyt ferdselstrykk. Dette gjelder særlig deres østlige vinterbeiter i og omkring Saltfjellet/Svartisen nasjonalpark. En ytterligere tilrettelegging for ferdsel, samt annen forstyrrende aktivitet i distriktet kan derfor være uheldig.

Blakkåga kraftverk er omsøkt i nedre del av Blakkådalen. Reinbeitedistriktets leder opplyser at nedre deler av Blakkådalen ikke er å anse som høyverdiområde for distriktet og at dersom distriktet må avstå mer areal til kraftutbygging, vil utbygging i dette området være akseptabelt. NVE mener at Blakkåga kraftverk er omsøkt i et område med lav verdi for reindrift. Kraftverket vil heller ikke beslaglegge større arealer. Hvis en utbygging av Blakkåga kraftverk skjer i nær dialog med reinbeitedistriktet mener NVE at påvirkningen av en utbygging vil være minimal. Tiltaket vil komme i et område hvor det foregår ferdsel opp til nasjonalparken, men da tiltaket er omsøkt uten adkomstvei til inntaket vil ikke nye arealer gjøres tilgjengelige for ferdsel. NVE legger til grunn at en utbygging av Blakkåga kraftverk ikke vil øke den samlede belastningen på reinbeitedistriktet da tiltaket kun vil medføre et mindre arealbeslag, ikke vil øke ferdselstrykket og vil komme i et område som ikke er av høyverdi for reindriften.

Røvassåga kraftverk er omsøkt i Røvassdalen rett øst for Blakkådalen. Dette dalføret brukes av reindriften gjennom store deler av året. Området er relativt lite berørt både når det gjelder tekniske inngrep, ferdsel og forstyrrende aktivitet. Det kommer frem av reindriftskartet at det går en trekklei fra myrområdene ved Stor-Røvatnet og opp i Røvassdalen. I Rana kommunes rapport *Miljøfaglig*

vurdering av småkraftverk i Rana kommune er temaet reindrift innenfor delområdet vurdert til ha middels verdi og lavt konfliktpotensial. Rapporten vurderer eventuelle negative konsekvenser av mindre tekniske inngrep i lavereliggende deler av området til å være begrensede. NVE bemerker at kraftstasjonen til eksisterende Storrøvatnet i dag befinner seg i samme område som planlagt kraftstasjon for omsøkte Røvassåga kraftverk, og at om lag halvparten av nå omsøkt strekning allerede er utnyttet i Storrøvatnet kraftverk.

NVE mener at en eventuell utbygging av Røvassåga kraftverk ikke vil påvirke vinterbeite i særlig grad. Tiltaket vil ikke beslaglegge større arealer utover anleggsperioden, og kraftstasjonen er planlagt i samme område som det eksisterende kraftverket i vassdraget. Vi mener videre at en utbygging ikke vil medføre en vesentlig økt menneskelig aktivitet i området utover anleggsperioden. Hvis anleggsperioden tilpasses reinens bruk av området vil også påvirkningen i denne perioden være akseptable. Hvis det stilles krav om bom på adkomstveien vil heller ikke tiltaket generere økt ferdsel om vinteren. På bakgrunn av disse vurderingene mener NVE at en konsesjon til Røvassåga kraftverk ikke vil medføre særlig økning i den samlede belastningen på Saltfjellet reinbeitedistrikt.

NVE legger til grunn at konsesjoner til Blakkåga og Røvassåga kraftverk ikke vil medføre en økning i den samlede belastningen på Saltfjellet reinbeitedistrikt, gitt avbøtende tiltak.

NVE er av den oppfatning at forholdet til samlet belastning for reindrift alene ikke vil være avgjørende for konsesjonsspørsmålet for sakene i Ranapakken. Det vil likevel være et tema som sammen med andre vurderinger vil påvirke avgjørelser i enkeltsaker, både når det gjelder konsesjonsspørsmålet og krav til avbøtende tiltak. Enkelte saker vil også i større grad enn andre påvirke den samlede belastningen på enkelte reinbeitedistrikt.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Rausandaksla kraftverk vil gi om lag 14,5 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som middels for et småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Rausandaksla kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Oppsummering

NVE har foretatt en samlet behandling av seks søknader om bygging av småkraftverk i Rana kommune.

NVE har valgt å behandle sakene samtidig for å kunne gjøre en mer grundig vurdering av samlet belastning av de konsesjonssøkte tiltakene, og samtidig gi en mer helhetlig oversikt over fordeler og ulemper for allmenne interesser. Samlet høringsutsendelse av sakene gjør det også lettere for høringsparter å vurdere sakene opp mot hverandre, og gi mer grundige innspill på samlet belastning.

Under behandlingen av de seks søknadene i Rana kommune har NVE vurdert hver enkelt sak for seg, og sumvirkningene av eksisterende og nye utbygginger der hvor NVE har funnet det relevant.

I vedtaket har NVE lagt vekt på at en utbygging av Rausandaksla kraftverk vil kunne medføre negative konsekvenser av vesentlig betydning for biologisk mangfold. NVE mener at en utbygging som omsøkt vil komme i direkte konflikt med naturtypene fossesprøytzone og naturbeitemark, begge av regional verdi. Kraftverket er planlagt i et område av stor verdi for helårsdistriktet Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. NVE merker seg at en utbygging som omsøkt vil medføre

inngrep og økt aktivitet i et område som i dag oppfattes som urørt og hvor reinen finner beiter. En utbygging vil medføre sterkt redusert vannføring over en lang strekning som delvis ligger i åpent terreng. NVE mener at omsøkt elvestrekning med stryk og to fossefall (Forsliforsen og Janesforsen) har en viktig rolle i det relativt åpne landskapet på utbyggingsstrekningen, og at redusert vannføring vil redusere opplevelsesverdien av elven, spesielt den estetiske verdien av fossene.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Rausandaksla kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt. NVE avslår derfor søknaden fra Småkraft AS om tillatelse til bygging av Rausandaksla kraftverk.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.